

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DI એસસીLAIMER: The translated judgment in vern એસીular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all પ્રએસીtical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતેની ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

વિશેષ દિવાની અરજી નં. ૧૬૮૦૬/૨૦૧૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ. આર. શાહ

એસ. ડી. /

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી બી. એન. કારિયા

એસ. ડી. /

=====

૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી હા.

આપવામાં આવી શકે છે?

૨ પત્રકારને સોંપવામાં આવે કે નહીં?

હા.

૩ શું ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની વાજબી નકલ જોવા માંગે છે?

ના.

૪ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળના.

કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો

સમાવેશ થાય છે?

=====

પ્રભાત સોલ્વન્ટ એક્સ્ટ્રાક્શન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ પ્રા. લી. અને ૧. અરજદાર (ઓ)

વિરુદ્ધ

ભારતનું સંઘ અને ૩ પ્રતિવાદીઓ

=====

દેખાવ:

શ્રી મિહિર ઠાકુર, વિધવાન એમ. એસ. અમૃતા એમ. થાકોર સાથે સિનિયર
એડવોકેટ, અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ ૨ માટે એડવોકેટ

શ્રી કમલ ત્રિવેદી, વિધવાન પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૨ માટે સુશ્રી સંગીતા વિશન
એ. જી. પી. સાથે મહાધિવક્તા

શ્રી દેવાંગ વ્યાસ, પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ માટે વકીલ

શ્રી નિકુન્ટ કે. રાવલ, પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ માટે આપવામાં આવેલ
પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ નોટિસ માટે વકીલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી એમ. આર. શાહ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી બી. એન. કારિયા

તારીખ: ૨૯/૧૨/૨૦૧૬

સિએવી જજમેન્ટ

(દ્વારા: માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી એમ. આર. શાહ)

૧.૦ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ આ અરજીના માધ્યમથી, અરજદારોએ કેન્દ્રીય વેચાણવેરો અધિનિયમ, ૧૯૫૬ (ત્યારબાદ "અધિનિયમ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની કલમ ૬એ (૧) ને ભારતના બંધારણની વિરુદ્ધ જાહેર કરવા માટે યોગ્ય રિટ, નિર્દેશ અને આદેશ માટે વિનંતી કરી છે. અરજદારોએ પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૦૪.૦૪.૨૦૦૭ તારીખના પુનઃમૂલ્યાંકન આદેશને રદ કરવા અને રદ કરવા માટે યોગ્ય રિટ, નિર્દેશ અને આદેશ માટે પણ વિનંતી કરી છે. ૪, પ્રતિવાદી નં. દ્વારા પસાર કરાયેલ ૩.૮.૨૦૦૯ તારીખનો આદેશ. ૩ કોમર્શિયલ ટેક્સના જોઈન્ટ કમિશનર, ડિવિઝન ૩, રાજકોટ અને ગુજરાત વેલ્યુ એડેડ ટેક્સ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલ ૧૫.૦૬.૨૦૧૧ તારીખનો ચુકાદો અને આદેશ તેમજ સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ, અપીલેટ ઓથોરિટી, નવી દિલ્હી દ્વારા પસાર કરાયેલ ૨૧.૦૪.૨૦૧૬ તારીખનો ચુકાદો અને આદેશ.

૨.૦ ટૂંકમાં વર્તમાન અરજી તરફ દોરી જતી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૨.૧.કે અરજદારો ખાદ્ય તેલના ઉત્પાદકો અને વિક્રેતાઓ છે. તેઓ તેમના વ્યવસાય દરમિયાન આવા માલ ગુજરાત રાજ્યની બહારના વિવિધ રાજ્યોમાં

મોકલે છે.અરજદારોનો કેસ છે કે સંબંધિત આકારણી વર્ષ એટલે કે ૨૦૦૨૦૩ દરમિયાન, અરજદારોએ અન્ય બાબતોની સાથે તેના ત્રણ કમિશન એજન્ટને માલ મોકલ્યો હતો (૧) મેસર્સ ઝરાના કોર્પોરેશન, બોમ્બે, (૨) મેસર્સ રાજ એન્ડ સન્સ, કલ્યાણ અને, (૩) મેસર્સ સાર્થક એન્ટરપ્રાઇઝ, દિલ્હી, જે તમામ કાયદાની સંબંધિત જોગવાઈઓ હેઠળ નોંધાયેલા હતા. અરજદારો વતી એવો કેસ છે કે અરજદારો દ્વારા ઉપરોક્ત એજન્ટોને મોકલવામાં આવેલ માલ સંપૂર્ણપણે મુદ્દલથી એજન્ટ ધોરણે માલના સ્થાનાંતરણ પર હતો અને અરજદારો તરફથી એજન્ટોને ઉપરોક્ત માલનું કોઈ વેચાણ કરવામાં આવ્યું ન હતું.અરજદારોના જણાવ્યા અનુસાર, એજન્ટો દ્વારા પ્રાપ્ત માલ તેમના દ્વારા સંબંધિત રાજ્યોમાં સ્થાનિક વેચાણ તરીકે તૃતીય પક્ષોને વેચવામાં આવ્યો હતો અને તેઓએ સંબંધિત રાજ્યોમાં લાગુ પડતા સ્થાનિક વેચાણવેરાની ચૂકવણી પણ કરી છે.અરજદારોના જણાવ્યા અનુસાર, વેચાણની આવક એજન્ટો દ્વારા અરજદારોને તેમના કમિશન અને આનુષંગિક ખર્ચ બાદ કરીને મોકલવામાં આવી હતી.

૨.૨.વર્ષ ૨૦૦૨૦૩માં આકારણીની કાર્યવાહી દરમિયાન, અરજદારોએ કાયદાની કલમ ૬એની શરતો અનુસાર, ફોર્મ એફમાં ઘોષણા રજૂ કરી હતી, જે તેના એજન્ટો દ્વારા અરજદારોને મોકલવામાં આવી હતી, જેમાં અન્ય પુરાવાઓ પણ હતા જે દર્શાવે છે કે આવા માલ અરજદારો પાસેથી મહારાષ્ટ્ર અને દિલ્હીમાં તેના એજન્ટોને મોકલવામાં આવ્યો હતો.

૨.૩.૫૧ ૨૦૦૨-૦૩ના સંદર્ભમાં મૂળ આકારણી આદેશ વાણિજ્યિક કરવેરાના સહાયક કમિશનર, સર્કલ, જુનાગઢ દ્વારા ૩૧.૧.૨૦૦૪ પર પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં તેમણે અરજદારો અને એજન્ટો વચ્ચેના ઉપરોક્ત વ્યવહારને વેચાણના બદલે માલના હસ્તાંતરણ તરીકે સ્વીકાર્યો હતો.

૨.૪.તે પછી, ૧૨.૦૧.૨૦૦૭ પર પ્રતિવાદી નં.૪ વાણિજ્યિક કરવેરાના ડેપ્યુટી કમિશનર-રીવિઝનલ ઓથોરિટીએ અરજદારો પાસેથી તેના એજન્ટોને માલનું ચોક્કસ ટ્રાન્સફર શંકાસ્પદ હોવાના આધારે પુનઃમૂલ્યાંકન માટે નોટિસ જારી કરી હતી.અરજદારોને ફોર્મ એફમાં ઘોષણાઓ અને ઉપરોક્ત ટ્રાન્સફરના સમર્થનમાં પુરાવા સાથે હાજર રહેવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું.તે અરજદારોનો કેસ છે કે પુનઃમૂલ્યાંકન દરમિયાન, અરજદારના પ્રતિનિધિએ ઉપરોક્ત માલના સ્થાનાંતરણના સંદર્ભમાં તમામ પુરાવા રજૂ કર્યા હતા.તપાસ અને પુનઃમૂલ્યાંકનની કાર્યવાહી દરમિયાન, એવું જાણવા મળ્યું હતું કે અરજદારો અને ઉપરોક્ત કથિત એજન્ટો વચ્ચેના વ્યવહારોના સંદર્ભમાં ફોર્મ એફ માંની ઘોષણા કથિત રીતે નિયત અધિકારી દ્વારા જારી કરવામાં આવી ન હતી અને અરજદારો દ્વારા ઉપરોક્ત વ્યવહારોના સંદર્ભમાં રજૂ કરાયેલ ફોર્મ એફ નકલી છે, પ્રતિવાદી નં.૪ જુનાગઢના વાણિજ્યિક કરવેરાના નાયબ કમિશનરે ઉપરોક્ત વેચાણ પર

૧૦ ટકાના દરે કર વસૂલવાનો આદેશ પસાર કર્યો હતો. ૭૦,૫૭,૫૦૨ + વ્યાજ રૂ. ૩૮,૧૧,૦૫૧ અને રૂ. ૬૩,૫૧,૭૫૨ કુલ રૂ. ૧,૭૨,૨૦,૩૦૫/.

૨.૫. ૦૪.૦૪.૨૦૦૭ ના પુનઃમૂલ્યાંકન આદેશથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ અનુભવતા, અરજદારોએ પ્રતિવાદી નં.૩ – વાણિજ્યિક કરવેરાના સંયુક્ત કમિશનર, વિભાગ ૩, રાજકોટ, જેમને Rs.૩૫ લાખોની પૂર્વ જમા રકમ જમા ન કરવાના આધારે ૧૦.૦૬.૨૦૦૭ પર બરતરફ કરવામાં આવ્યા હતા.૧૦.૦૬.૨૦૦૭ ના આદેશ સામે, અરજદારોએ ગુજરાત વેલ્યુ એડેડ ટેક્સ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ વધુ અપીલ દાખલ કરી હતી, જેને ૧૪.૦૩.૨૦૦૮ ના આદેશ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને આ બાબતને વિચારણા અને નવા નિર્ણય માટે ફર્સ્ટ અપીલેટ ઓથોરિટીને મોકલી દેવામાં આવી હતી.તે પછી, પ્રતિવાદી નં.૩ અહીં વાણિજ્યિક કરવેરાના સંયુક્ત કમિશનર, વિભાગ ૩, રાજકોટ દ્વારા ઉપરોક્ત અપીલને નકારી કાઢવાનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો છે અને વર્ષ ૨૦૦૩-૦૪ના મૂલ્યાંકન પર આધાર રાખીને એવું જાણવા મળ્યું છે કે એજન્ટો દ્વારા મોકલવામાં આવેલી સમાન ઘોષણા સંબંધિત સત્તાવાળાઓ દ્વારા તેમના સંબંધિત રાજ્યોમાં જારી કરવામાં આવી નથી.વધુ અપીલ પર, વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલે આંશિક રીતે ઉપરોક્ત અપીલને માત્ર દંડ લાદવાની મંજૂરી આપી હતી, જો કે પુનઃમૂલ્યાંકન આદેશ સામેની અપીલને નકારી કાઢી હતી.કે વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલે ૧૫.૦૬.૨૦૧૧ પર આદેશ પસાર કર્યો.

૨.૬.વિજ્ઞાન ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૧૫.૬.૨૦૧૧ તારીખના આદેશથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ અનુભવતા, અરજદારોએ અપીલ નં. સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ ટેક્સ એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૨૦ હેઠળ સીએસટી/૨૭/૨૦૧૧/૪૦૨.આ અપીલને વિદ્વત અપીલીય અદાલત દ્વારા ૨૧.૦૪.૨૦૧૬ ના ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા આ આધાર પર નકારી કાઢવામાં આવી છે કે ફોર્મ એફ માં જાહેરાતોની વાસ્તવિકતા ન હોવાનો અર્થ એ છે કે આવી ઘોષણાઓ દાખલ ન કરવી અને તેથી, કાયદાની કલમ ૬ એ (૧) હેઠળ કાલ્પનિક માનવામાં આવશે. આથી, અરજદારોએ ઉપરોક્ત રાહત માટે હાલની વિશેષ દિવાની અરજીને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે.

૩.૦ શરૂઆતમાં, એ નોંધવું જરૂરી છે કે આકારણી વર્ષ ૨૦૦૩-૦૪ના સંદર્ભમાં, ઉપરોક્ત કથિત એજન્ટો સાથેના સમાન વ્યવહારના સંદર્ભમાં સમાન પુનઃમૂલ્યાંકન આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને સમાન એફ ફોર્મ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું જે નકલી હોવાનું જણાયું હતું.કે અરજદારો વિજ્ઞાન ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ હારી ગયા.અરજદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ૨૦૦૮ની કરવેરા અપીલ નંબર ૧૨૦૫ પણ આ અદાલતની ખંડપીઠે ૩૦.૦૭.૨૦૦૮ ના આદેશ દ્વારા ફગાવી દીધી હતી.તે પછી, અરજદારોએ આ અદાલત સમક્ષ ૨૦૦૮ની વિવિધ દિવાની અરજી નંબર ૧૨૧ તરીકે સમીક્ષા અરજી દાખલ કરી હતી, જેમાં

૩૦.૦૭.૨૦૦૯ તારીખના આદેશની સમીક્ષા કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી અને વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ સામે અપીલ અધિકારી સમક્ષ અપીલ પણ દાખલ કરી હતી.અરજદારોએ કાયદાની કલમ ૬એની બંધારણીય માન્યતાને પડકારતી ૨૦૦૯ની વિશેષ દિવાની અરજી નં.૧૨૨૬૦ પણ દાખલ કરી હતી, જેનો નિકાલ આ અદાલતની ખંડપીઠે તારીખ ૨૪.૧૧.૨૦૦૯ ના આદેશ દ્વારા કર્યો હતો, જો કે, કાયદાની કલમ ૬એની માન્યતાના મુદ્દામાં પ્રવેશ કર્યા વિના, એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે સમીક્ષા અરજી તેમજ અપીલ અપીલ સત્તામંડળ સમક્ષ બાકી હતી.ત્યારબાદ આ અદાલત દ્વારા ૪.૨.૨૦૧૦ પર સમીક્ષા અરજીને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, જેમાં ૩૦.૦૭.૨૦૦૯ તારીખના આદેશને યાદ કરવામાં આવ્યો હતો અને અરજદારોએ ૨૦૦૯ની કરવેરા અપીલ નંબર ૧૨૦૫ પાછી ખેંચવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી કારણ કે અરજદારોએ અપીલીય સત્તામંડળ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી.તે પછી, અધિનિયમની કલમ ૬એ ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને અપીલ ઓથોરિટી સમક્ષ અરજદારની અપીલને ૦૬.૦૮.૨૦૧૦ ના આદેશ દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી હતી. અપીલીય સત્તામંડળ દ્વારા તારીખ ૦૬.૦૮.૨૦૧૦ પર પસાર કરાયેલા આદેશ સામે, અરજદારોએ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ ૨૦૧૦ની વિશેષ રજા અરજી નંબર ૩૫૭૩૪ને પસંદ કરી હતી, જેને અરજદારોએ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ અરજીને પસંદ કરવા માટે પાછી ખેંચી લીધી હતી.ત્યારબાદ, અરજદારોએ આ અદાલત

સમક્ષ ૨૦૧૧ની વિશેષ દિવાની અરજી નંબર ૩૨૬૨ પસંદ કરી હતી, જેમાં અરજદારે કાયદાની કલમ ૬એની બંધારણીય માન્યતાને પણ પડકાર્યો હતો. ૨૦૧૧ની સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં.૩૨૬૨ માં પસાર કરાયેલા ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ પરથી એવું લાગે છે કે કાયદાની કલમ ૬એની બંધારણીય માન્યતાના સંદર્ભમાં ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ વિસ્તૃત રજૂઆતો કરવામાં આવી હતી, જો કે ડિવિઝન બેન્ચ પ્રથમ દષ્ટિએ સંતુષ્ટ નહોતી અને કાયદાની કલમ ૬એની બંધારણીય માન્યતા પર રજૂઆતો સ્વીકારવા માટે ઈચ્છુક નહોતી, અરજદારોના વિદ્વાન વકીલે કાયદાની કલમ ૬એની માન્યતાને દબાવ્યું ન હતું. ડિવિઝન બેન્ચે ૨૪.૩.૨૦૧૧ તારીખના આદેશમાં ખાસ અવલોકન કર્યું હતું કે આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, કાયદાની કલમ ૬એ ની માન્યતાને પડકારવા માટેની વિનંતી દબાવવામાં આવતી નથી અને તે હદ સુધી રિટ પિટિશન બંધ કરવામાં આવે છે અને અરજદારોને યોગ્ય અદાલત સમક્ષ અન્ય વિનંતી કરવાની મંજૂરી આપે છે. ડિવિઝન બેન્ચે સેલ્સ ટેક્સ (પ્રવેશ) બાબતોની સુનાવણી કરતી બેન્ચ સમક્ષ રિટ પિટિશન પોસ્ટ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો છે. ત્યારબાદ, વિગતવાર ચુકાદા અને ૨૦૧૧ના વિશેષ દિવાની અરજી નંબર ૩૨૬૨, જે વર્ષ ૨૦૦૩-૦૪ માટે સમાન વ્યવહારો અને વિવિધ એજન્ટો પાસેથી ઉત્પાદિત અને પ્રાપ્ત સમાન/સમાન એક્ ફોર્મના સંદર્ભમાં હતી, તેને ડિવિઝન બેન્ચે ફગાવી દીધી હતી, જે નકલી હોવાનું જણાયું હતું. ડિવિઝન બેન્ચે પુનઃમૂલ્યાંકનના આદેશની સાથે સાથે અપીલીય સત્તામંડળ

દ્વારા પસાર કરાયેલા અનુગામી આદેશોની પુષ્ટિ કરી હતી, જેમાં અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે એફ ફોર્મની ઘોષણા વાસ્તવિક નથી, તે હદ સુધી કલમ ૬એની પેટા કલમ (૧) અને તેમાં સમાવિષ્ટ કલ્પનાને લાગુ કરવા માટે લાગુ કરવામાં આવે છે કે માલની હિલચાલ વેચાણ દ્વારા કરવામાં આવી હતી. ડિવિઝન બેન્ચે આ અરજી ફગાવી દીધી હતી. એવું નોંધવામાં આવ્યું છે કે ૨૦૧૧ની વિશેષ દિવાની અરજી નંબર ૩૨૬૨માં વિભાગીય ખંડપીઠે પસાર કરેલા આદેશને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે. તે પછી, ફરીથી અરજદારોએ વર્ષ ૨૦૦૨૦૩ માટે પુનઃમૂલ્યાંકન આદેશને પડકારતી વખતે કાયદાની કલમ ૬ એ ની બંધારણીય માન્યતાને પડકાર્યો છે.

૪.૦ શ્રી મિહિર ઠાકુર, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ અરજદારો વતી હાજર થયા હતા અને શ્રી કમલ ત્રિવેદી, એડવોકેટ જનરલ મહેસૂલ વતી હાજર થયા હતા.

૫.૦ અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ શ્રી મિહિર ઠાકોરે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ની કલમ ૬એ (૧) ગેરબંધારણીય છે અને ભારતના બંધારણની વિરુદ્ધ છે.

૫.૧.તે દાખલ કરવામાં આવે છે કે એન્ટ્રી નં. બંધારણની અનુસૂચિ ૭ની સૂચિ ૧ની ૯૨ એ, સંસદ માલના વેચાણ પર કર વસૂલ કરી શકે છે જ્યાં આવા વેચાણ

આંતરરાજ્ય વેપાર અથવા વાણિજ્ય દરમિયાન થાય છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કલમ ૨૬૯ (૩) સંસદને આંતરરાજ્ય વેપાર અથવા વાણિજ્ય દરમિયાન વેચાણ ક્યારે થાય છે તે નક્કી કરવા માટે સિદ્ધાંતો ઘડતો કાયદો ઘડવાની સત્તા આપે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જો કે ઉપરોક્ત બંધારણીય જોગવાઈઓ હેઠળ, સંસદ કાયદા દ્વારા માત્ર ચોક્કસ વ્યવહાર પર જ કર લગાવી શકે છે, જો કે તે પ્રથમ સ્થાને "વેચાણ" હોય અને જે વ્યવહારો વેચાણ ન હોય તેના પર માત્ર તે કાયદો બનાવીને કર લગાવી શકાતો નથી કે તેને વેચાણ માનવામાં આવશે.

તેમની ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં, અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠાકુરે ધ સ્ટેટ ઓફ મદ્રાસ વિ. ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર ઘણો આધાર રાખ્યો છે. મેસર્સ ગેન્નન ડંકર્લી એન્ડ કંપની (મદ્રાસ) લિમિટેડે એઆઈઆર ૧૯૫૮ એસસી ૫૬૦ (પેરા ૨૬ & ૪૭). એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અન્ય બાબતોની સાથે એવું માન્યું છે કે. "એન્ટ્રી ૪૮ માં 'માલનું વેચાણ' શબ્દોનો અર્થ એ અર્થમાં કરવો જોઈએ કે જે તેઓ ભારતીય માલનું વેચાણ અધિનિયમ, ૧૯૩૦ માં ધરાવે છે" અને તે ". વેચાણની રચના કરવા માટે જરૂરી છે કે પક્ષકારો વચ્ચે માલિકીનું હસ્તાંતરણ કરવાના હેતુથી કરાર હોવો જોઈએ જે અલબત્ત કરાર કરવાની ક્ષમતાને પૂર્વનિર્ધારિત કરે છે, કે તે નાણાં વિચારણા દ્વારા સમર્થિત હોવું જોઈએ, અને તે કે વ્યવહારના પરિણામે મિલકત ખરેખર માલમાં પસાર થવી જોઈએ. જ્યાં

સુધી આ બધા તત્વો હાજર ન હોય ત્યાં સુધી કોઈ વેચાણ થઈ શકે નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, તેથી, કોઈ ચોક્કસ વ્યવહારને નોન ફર્નિશિંગ એક્સ્ટ્રોર્મ પર વેચાણ માનવામાં આવે તેવી જોગવાઈ કરીને, તેને આંતરરાજ્ય વેચાણ તરીકે ગણાવીને સી. એસ. ટી. વસૂલવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવી છે.

પ.ર.અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠાકુરે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે મેસર્સ ગેત્રન ડંકર્લી એન્ડ કંપની (મદ્રાસ) લિમિટેડ (સુપ્રા) ના કેસમાં ઉપરોક્ત નિર્ણય પછી, બંધારણમાં એક સુધારો (જડમો સુધારો) કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં કલમ ૩૬૬ (૨૯એ) દાખલ કરવામાં આવી છે, જેના દ્વારા તેણે વેચાણના અર્થને તેમાં દર્શાવેલ હદ સુધી વિસ્તૃત કર્યો છે અને તેમાં દર્શાવેલ અમુક વ્યવહારોને વેચાણ માનવામાં આવે છે.

પ.૩.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ભારત સંચાર નિગમ લિમિટેડ અને અન્ય વિરુદ્ધ ભારત સંઘ અને અન્ય (૨૦૦૬) ૩ એસ. સી. સી. ૧ માં નોંધાયેલા અન્ય કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું છે કે ગત્રન ડંકર્લી (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં પ્રતિપાદિત સિદ્ધાંતને કલમ ૩૬૬ (૨૯એ) દ્વારા ઉપરોક્ત કલમમાં દર્શાવેલ મર્યાદિત હદ સુધી સુધારવામાં આવ્યો છે અને અન્ય તમામ વ્યવહારો વેચાણ વેરો વસૂલવાના હેતુથી માલના વેચાણ અધિનિયમ, ૧૯૩૦ના અર્થમાં વેચાણ તરીકે લાયક ઠરવા પડશે. તેમની ઉપરોક્ત રજૂઆતોના

સમર્થનમાં, તેમણે ભારત સંચાર નિગમ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયના પેરા ૪૧ થી ૪૩, ૮૪, ૧૦૫ થી ૧૦૭ પર ભારે આધાર રાખ્યો છે.

પ.જ.અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠાકોરેએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે કેન્દ્રીય વેચાણવેરાના કાયદાની કલમ ૬એ (૧) માં તેના સુધારા ડબલ્યુ. ઇ. એફ. ૧૧.૦૫.૨૦૦૨ પહેલા, ફોર્મ એફમાં ઘોષણા દાખલ કરવાની વૈકલ્પિક (ફરજિયાત નહીં) જરૂરિયાત હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તે વેપારીને અન્ય પુરાવા દ્વારા સ્થાપિત કરવાની મંજૂરી આપે છે કે માલની અવરજવર તેના દ્વારા આવા માલને વ્યવસાયના અન્ય કોઈ સ્થળે અથવા તેના એજન્ટ અથવા મુદ્દલને ટ્રાન્સફર કરવાના કારણે કરવામાં આવી હતી, વેચાણના કારણે નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જોકે કેન્દ્રીય વેચાણવેરાના કાયદાની કલમ ૬એ (૧) માં સુધારો કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં ફોર્મ એફમાં ઘોષણા ફરજિયાત બનાવવામાં આવી છે, જેમાં નિષ્ફળતા "આ કાયદાના તમામ હેતુઓ માટે આવી ચીજવસ્તુઓની અવરજવર વેચાણના પરિણામે થઈ હોવાનું માનવામાં આવશે". એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તેથી સુધારેલ કલમ ૬એ (૧), માલની દરેક હિલચાલને "વેચાણ" ગણાવીને એક નિર્વિવાદ ધારણા બનાવે છે, ભલે તે હકીકતમાં વેચાણ ન હોય, માત્ર ફોર્મ એફમાં જાહેરાતની ગેરહાજરીને કારણે. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો,

સુધારાના પરિણામે માલની દરેક હિલચાલને "વેચાણ" ગણવામાં આવે છે, ભલે વેપારી પાસે ઉપલબ્ધ પુરાવા સ્થાપિત કરી શકે કે કોઈ ચોક્કસ હિલચાલ/વ્યવહાર હકીકતમાં "વેચાણ" નથી.તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે તેથી, ઉપરોક્ત સુધારો ગેરબંધારણીય છે કારણ કે તે "વેચાણ" શબ્દના અર્થને તેના બંધારણીય પરિમાણોથી આગળ વધારવા માંગે છે અને જે વ્યવહારો "વેચાણ" નથી તેના પર માત્ર "વેચાણ" તરીકે "માનવામાં આવશે" એમ કાયદો બનાવીને કર લાદવાનો પ્રયાસ કરે છે.

પ.પ.અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠાકુરે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે, તેથી સુધારો બંધારણની કલમ ૧૪,૧૯ (૧) (જી), ૨૬૫ અને ૩૦૦એનું ઉલ્લંઘન કરે છે.તેમની ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં, અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠાકુરે એ. આઈ. આર. ૧૯૫૫ એસસી ૬૬૧ (પેરા ૬૦) માં નોંધાયેલા બંગાળ ઇમ્યુનિટી કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય અને અન્યના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય તેમજ ભારત સંચાર નિગમ લિમિટેડ (સુપ્રા) ના કેસમાં નિર્ણયના પેરા ૩૪ પર ભારે આધાર રાખ્યો છે.

પ.ક.અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠાકુરે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે ફોર્મ એફમાં આપેલી ઘોષણા એ હકીકતને સાબિત કરવા માટે સ્વાભાવિક રીતે સુસંગત નથી કે માલસામાનની આંતરરાજ્ય અવરજવરને લગતા વ્યવહારો વેચાણ નથી અને

તે વતી તેનું કોઈ સંભવિત મૂલ્ય નથી.તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે તે માત્ર કાયદા દ્વારા કૃત્રિમ રીતે બનાવવામાં આવેલી જરૂરિયાત છે.એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ની કલમ ૬એ (૧) માં ઉપરોક્ત સુધારો જોકે ફોર્મ એફમાં ઘોષણાની ગેરહાજરીમાં "વેચાણ" ની નિર્વિવાદ ધારણા બનાવે છે અને તેથી તે કોઈ નિયમ અથવા પુરાવા અથવા પ્રક્રિયાગત કાયદો અથવા મશીનરીની જોગવાઈ નથી, પરંતુ હકીકતમાં તે મૂળ કાયદાનો ભાગ છે.તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે તે મૂળ કાયદો હોવાથી, તે ગેરબંધારણીય છે કારણ કે, વેપારીને અન્ય પુરાવા દ્વારા ધારણાને રદિયો આપવાની મંજૂરી ન આપીને, તે વ્યવહારને "વેચાણ" તરીકે વાસ્તવિક વેચાણ ન હોવાનું માને છે.તેમની ઉપરોક્ત રજૂઆતના સમર્થનમાં, અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠાકુરે એ. આઈ. આર. ૧૯૬૨ એસ. સી. ૧૦૫૨ માં નોંધાયેલા ઈઝર અહમદ ખાન અને અન્ય વિરુદ્ધ ભારત સંઘ અને અન્યના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયના પેરા ૨૯ પર તેમજ સોધી ટ્રાન્સપોર્ટ કંપની અને અન્ય વિરુદ્ધ ચુપી રાજ્ય અને અન્ય (૧૯૮૬) ૨ એસ. સી. સી. ૪૮૬ (જેના પર રાજ્ય વતી હાજર રહેલા એડવોકેટ જનરલ દ્વારા પણ આધાર રાખવામાં આવે છે) ના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયના પેરા ૧૪,૧૬ અને ૧૭ પર આધાર રાખ્યો છે.

૬.૦ હવે, રાજ્ય તેમજ ભારત સંઘ વતી ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રારંભિક વાંધાના સંદર્ભમાં કે અગાઉના અરજદારોએ આકારણીના સમયગાળા ૨૦૦૩-૦૪ના

સંદર્ભમાં કાયદાની કલમ ૬એ (૧) ની બંધારણીય માન્યતાને પડકાર્યો હતો અને તેથી, અરજદારોને પછીથી કલમ ૬એ (૧) ની બંધારણીય માન્યતાને પડકારવાની મંજૂરી આપવામાં નહીં આવે, તે અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠાકુરે દ્વારા ભારપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે હકીકતમાં અરજદારોએ આકારણીના સમયગાળા ૨૦૦૩-૦૪ના સંદર્ભમાં કાનૂની કાર્યવાહીને લગતી હકીકતો જણાવી છે અને આ અદાલત અને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશો રજૂ કર્યા છે. મૂલ્યાંકન સમયગાળો જણાવ્યું હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કોઈ દમન નથી અને અરજદારો આ અદાલત સમક્ષ સ્વચ્છ હાથ સાથે આવ્યા છે.

૬.૧. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અરજદારોએ કેન્દ્રીય વેચાણવેરાના અધિનિયમની કલમ ૬એ (૧) ની બંધારણીય માન્યતાને લગતા પડકારને અન્ય આકારણી સમયગાળા એટલે કે ૨૦૦૩-૦૪ માટે પાછો ખેંચી લીધો હતો, તેથી તે વર્તમાન અરજી માટે કોઈ ન્યાયિક અથવા રચનાત્મક ન્યાયિક પ્રતિબંધની રચના કરતું નથી, જે આકારણીના સમયગાળા ૨૦૦-૨૦૩ના સંદર્ભમાં છે અને તેથી કાર્યવાહીના અલગ કારણથી ઉદ્ભવે છે. તેમની ઉપરોક્ત રજૂઆતના સમર્થનમાં, ખાસ કરીને, તેમની રજૂઆત કે દરેક આકારણી વર્ષ અલગ અને વિશિષ્ટ આકારણી વર્ષ છે અને કરવેરાના કાયદામાં ન્યાયિક અથવા રચનાત્મક ન્યાયિક પ્રતિબંધ લાગુ નહીં થાય, અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ શ્રી

ઠાકુરે અમલગેમેટેડ કોલફિલ્ડ્સ લિમિટેડ અને અન્ય વિરુદ્ધ જનપદ સભા છિંદવાડા અને એઆઈઆર ૧૯૬૪ એસસી ૧૦૧૩ (પેરા ૧૮ અને અન્ય) માં નોંધાયેલા અન્ય કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે.૨૪); ભારત સંઘ અને અન્ય વિરુદ્ધ રાંચી મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના કિસ્સામાં અને અન્ય (૧૯૯૬) ૭ એસ. સી. સી. ૫૪૨ (પેરા ૫) માં અહેવાલ આપ્યો હતો અને ભારત સંચાર નિગમ લિમિટેડ (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં (પેરા ૨૩).

૬.૨.એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે જેપોર સુગર કંપની લિમિટેડ વિ. ના કિસ્સામાં. વેચાણવેરાના અધિકારી અને અન્ય (૧૯૯૮) ૯ એસ. સી. સી. ૩૫૮ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, હકીકતમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે, સમાન આકારણી સમયગાળાના સંદર્ભમાં પણ, એવું માન્યું છે કે રાહતને નકારી કાઢવી ન્યાયી અને યોગ્ય રહેશે નહીં, જે અન્યથા મૂલ્યાંકનકર્તાને બાકી છે.

૬.૩.અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠાકુરે આગળ રજૂઆત કરી છે કે અરજદારોએ ૨૦૦૩-૦૪ના મૂલ્યાંકન સમયગાળા માટે કલમ ૬એ (૧) ની બંધારણીય માન્યતાને પડકારતી અરજી પાછી ખેંચી લીધી હોવાથી, આ મુદ્દા પર કોઈ પૂર્વવર્તી નથી અને તેથી, અરજદારની દલીલો આ અદાલત સમક્ષ ઉઠાવવાની મંજૂરી છે.

ક.જ.અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠાકુરે આગળ રજૂઆત કરી છે કે અન્યથા પણ "ઑચિત્ય" અથવા "ફોરમ શોપિંગ" ના આધારે અરજી પર કોઈ પ્રતિબંધ નથી.

ક.પ.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાના પ્રકાશમાં કે દરેક આકારણીનો સમયગાળો કરપાત્ર વ્યક્તિ માટે કાર્યવાહીનું એક અલગ કારણ બને છે અને જ્યારે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અલગ આકારણીના સમયગાળાના સંદર્ભમાં અરજીને ધ્યાનમાં લેવા માટે પૂર્વવર્તી સિવાય અન્ય કોઈ પ્રતિબંધ મૂક્યો નથી અને ખાસ રીતે એવું માન્યું છે કે વિવિધ આકારણીના સમયગાળાના સંદર્ભમાં બાબતોને લાગુ નહીં થાય, તો "ઑચિત્ય" અથવા "ફોરમ શોપિંગ" ના આધારે અરજીને નકારી કાઢવી એ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાની વિરુદ્ધ હશે.

ક.ક.વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આ અદાલત દ્વારા ઉપાડની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે જ્યારે આકારણી સમયગાળા ૨૦૦૨૦૩ ના સંદર્ભમાં હાલની અરજી ૨૦૧૬ માં દાખલ કરવામાં આવી છે.તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે તેથી, વર્તમાન કેસમાં "ફોરમ શોપિંગ" નો કોઈ પ્રશ્ન નથી.વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે "ફોરમ શોપિંગ" નો

કોઈ આરોપ ન હોઈ શકે જ્યારે અન્ય આકારણીના સમયગાળા ૨૦૦૩-૦૪ માં તેના પડકારને પાછો ખેંચવાની હકીકત દ્વારા, અરજદારોએ તે આકારણીના સમયગાળાના સંદર્ભમાં તેનો અધિકાર ગુમાવી દીધો છે અને તે સમયગાળા માટે તેની કર જવાબદારી સંપૂર્ણ બની ગઈ છે.

૬.૭.અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠાકુરે અરુણિમા બરુઆ વિરુદ્ધ ભારત સંઘના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે. તેમની રજૂઆતના સમર્થનમાં (૨૦૦૭) ૬ એસ. સી. સી. ૧૨૦ માં અહેવાલ આપ્યો હતો કે જે અરજી વાસ્તવિક ફરિયાદ ઉઠાવે છે અને બંધારણીય ઉલ્લંઘનના નિવારણની માંગ કરે છે, તેને તકનીકી આધારો પર નકારી કાઢવી જોઈએ નહીં, ખાસ કરીને જ્યારે આવા આધારોને આકારણીના સમયગાળા ૨૦૦૨૦૩ સાથે કોઈ સંબંધ અથવા સંબંધ નથી, જે કાર્યવાહીનું અલગ કારણ બને છે.

ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને, યોગ્યતા અને ઉપરોક્ત રજૂઆતો પર વર્તમાન અરજી પર વિચાર કરવા વિનંતી કરવામાં આવે છે અને ઉપરોક્ત નિર્ણયો પર આધાર રાખીને, કેન્દ્રીય વેચાણવેરાના કાયદા, ૧૯૫૬ની કલમ ૬એ (૧) ને ગેરબંધારણીય અને/અથવા ભારતના બંધારણની સત્તાથી બહાર જાહેર કરવાની વિનંતી કરવામાં આવે છે.

૭.૦ રાજ્ય વતી હાજર રહેલા એડવોકેટ જનરલ શ્રી કમલ ત્રિવેદી અને ભારત સંઘ વતી હાજર રહેલા ભારતના વિદ્વાન સહાયક સોલિસિટર જનરલ શ્રી દેવાંગ વ્યાસે વર્તમાન અરજીનો ઉગ્ર વિરોધ કર્યો છે.

૮.૦ સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૬એ (૧) ના અધિકારને પડકારતી વર્તમાન અરજીનો પ્રતિવાદીઓ વતી વિદ્વાન વકીલો દ્વારા ઉગ્ર વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે અને રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અગાઉના તબક્કાના મુકદ્દમામાં ખૂબ જ અરજદારે સીએસટી એક્ટની કલમ ૬એ (૧) ની જોગવાઈની અધિકાર અને બંધારણીય માન્યતાને પડકાર્યો હતો અને કલમની બંધારણીય માન્યતાના સંદર્ભમાં અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલો દ્વારા વિસ્તૃત રજૂઆતો કરવામાં આવી હતી.જો કે, ડિવિઝન બેન્ચ સહમત ન હોવાથી અને તેથી, અરજદારે સીએસટી અધિનિયમની કલમ ૬એ (૧) ની બંધારણીય માન્યતાને પડકાર્યો ન હતો અને/અથવા પડકારવા દબાણ કર્યું ન હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, તેથી, અરજદારને કાયદાની કલમ ૬એ (૧) ની બંધારણીય માન્યતાને ફરી એકવાર આ બહાનું હેઠળ પડકારવાની મંજૂરી આપવામાં નહીં આવે કે અનુગામી આકારણી વર્ષ માટે, અરજદાર બંધારણીય માન્યતાને પડકાર આપી શકે છે, તે રજૂ કરીને કે કરવેરાની બાબતમાં દર વર્ષે અલગ અને વિશિષ્ટ વર્ષ છે અને દર વર્ષે કાર્યવાહીનું અલગ કારણ આપશે.પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ભારપૂર્વક રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જો અરજદાર દ્વારા અપનાવવામાં

આવેલા અભ્યાસક્રમને મંજૂરી આપવામાં આવે, તો તે કિસ્સામાં, તે ફોરમ શોપિંગ તરફ દોરી જશે, કારણ કે એક બેન્ચ પાસેથી રાહત મેળવવામાં નિષ્ફળ ગયા પછી, તેને દબાવવામાં નહીં આવે અને ત્યારબાદ તેને પડકારવામાં આવશે, જે પછીથી બીજી બેન્ચ/કોર્ટ સમક્ષ હોઈ શકે છે.તે ભારપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે કે તે હજી પણ અરજદારના વર્તનને જોતા સખત રીતે ન્યાયિક કેસ ન પણ હોઈ શકે, કોર્ટ આવા અરજદારની તરફેણમાં વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરી શકશે નહીં અને વિશેષાધિકાર રિટ જારી કરી શકશે નહીં.ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં, પ્રતિવાદીઓ માટેના વિદ્વાન વકીલે મુર્તુજખાન જોરાવરખાન બાબી વિરુદ્ધ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન, અમદાવાદના એ. આઈ. આર. ૧૯૭૫ (ગુજરાત) ૧૮૨ (પેરા ૨૨) માં નોંધાયેલા કેસમાં આ અદાલતના ડિવિઝન બેન્ચના નિર્ણય પર ભારે આધાર રાખ્યો છે.

૮.૧. ગુણદોષ પર, રાજ્ય વતી હાજર રહેલા એડવોકેટ જનરલ શ્રી ત્રિવેદીએ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે સી. એસ. ટી. અધિનિયમની કલમ ૬ (એ) ને બિન-અધિકાર અને/અથવા ગેરબંધારણીય ન કહી શકાય, જેમ કે અરજદાર વતી દલીલ કરવામાં આવી હતી.

૮.૨.રાજ્ય વતી હાજર રહેલા એડવોકેટ જનરલ શ્રી ત્રિવેદીએ રજૂઆત કરી હતી કે, સી. એસ. ટી. અધિનિયમની કલમ ૬એમાં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ વસૂલવાની જોગવાઈઓ નથી, પરંતુ તે માત્ર મશીનરીની જોગવાઈઓ છે, જે

કાયદાને વ્યવહાર બનાવવા અને કરચોરી અટકાવવા માટે ઘડવામાં આવી છે અને ભારતના બંધારણની ૭મી અનુસૂચિની સૂચિ ૧ની એન્ટ્રી ૮૨એ વ્યાપક રીતે વાંચવાને પાત્ર છે, જેથી તમામ સહાયક અને આનુષંગિક બાબતોનો સમાવેશ થાય, માત્ર કર લાદવાની અધિકૃતતા તરીકે જ નહીં, પણ એવા કાયદાને પણ અધિકૃત કરે જે લાદવામાં આવેલા કરને ટાળવામાં આવે.

૮.૩.એડવોકેટ જનરલ શ્રી કમલ ત્રિવેદીએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે અન્યથા કાયદાની કલમ ૬એની પેટા કલમ (૧) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈ એવા વ્યવહારો પર કર લાદવાની માંગ કરતી નથી કે જે કાયદાની કલમ ૨ (૭) હેઠળ અથવા ભારતના બંધારણની ૭મી અનુસૂચિની સૂચિ ૧ની એન્ટ્રી ૮૨એ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કરાયેલ વેચાણ નથી, પરંતુ ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ માત્ર એક રાજ્યમાંથી બીજા રાજ્યમાં માલના સ્થાનાંતરણ (વેચાણ નહીં) ની હકીકતના અસ્તિત્વને સાબિત કરવાની બાબતમાં પ્રોબેટિવ અથવા પ્રેરક મૂલ્ય ધરાવતા પુરાવાના નિયમની જોગવાઈ કરે છે.

૮.૪.એડવોકેટ જનરલ શ્રી કમલ ત્રિવેદીએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે કાયદાની કલમ ૬એ (૧) હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ "એફ" ફોર્મની રજૂઆતની હકીકત એ હકીકતની સાબિતીમાં સુસંગત છે કે તેણે માલ એક રાજ્યમાંથી બીજા રાજ્યમાં ટ્રાન્સફર કર્યો હતો અને વેચ્યો ન હતો.એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે "એફ" ફોર્મ

રજૂ કર્યું હોવાથી ઉપરોક્ત હકીકત એક રાજ્યમાંથી બીજા રાજ્યમાં માલના સ્થાનાંતરણની હકીકતના અસ્તિત્વને સાબિત કરવાની બાબતમાં સંભવિત અથવા પ્રેરણાદાયક મૂલ્ય ધરાવે છે, તે જ, ઉપરોક્ત, પુરાવાનો નિયમ છે, જે નિર્વિવાદ (નિર્ણાયક) ધારણા માટે સૂચવે છે.

૮.૫.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કાયદાકીય જોગવાઈ કે જે સંજોગોના સમૂહના પુરાવાના સંદર્ભમાં નકારી શકાય તેવી ધારણા અથવા નિર્વિવાદ ધારણા બનાવે છે, જે કરવેરાની ચોરીને અટકાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે વ્યવહારને કરવેરા માટે જવાબદાર બનાવશે, તેને સંબંધિત સત્તામંડળને કર વસૂલવાની સત્તા તરીકે પ્રદાન કરી શકાતી નથી, જે વિધાનસભા અન્યથા વસૂલ કરી શકતી નથી.

૮.૬.એડવોકેટ જનરલ શ્રી ત્રિવેદીએ આપણને "એફ" ફોર્મ જમા કરવાની યોજના અને સુસંગતતા તરફ દોરી ગયા છે.તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે કાયદાની કલમ ૬ એ હેઠળ સંપૂર્ણ મશીનરી પૂરી પાડવામાં આવે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તે કિસ્સામાં "એફ" ફોર્મ સબમિટ કર્યા પછી આકારણી અધિકારીએ "એફ" ફોર્મમાં ઉલ્લેખિત સમાવિષ્ટોની વાસ્તવિકતાના સંદર્ભમાં તપાસ કરવી જરૂરી છે અને આ તબક્કે વેપારીને અને આ જોગવાઈના અર્થમાં આકારણી અધિકારીને સમજાવવાની તક મળશે કે તેણે માલનું ટ્રાન્સફર વેચાણ દ્વારા નહોતું તે સાબિત કરવા માટે બોજો ઉપાડ્યો છે.તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે

જો વેપારી "એફ" ફોર્મ સબમિટ કરીને માલનું ટ્રાન્સફર વેચાણ દ્વારા થતું નથી તેવા કેસ સાથે ન આવે તો તે કિસ્સામાં એવી ધારણા રહેશે કે રાજ્યની બહાર ટ્રાન્સફર કરાયેલ માલ વેચાણ દ્વારા છે અને આંતરરાજ્ય વેચાણ સી. એસ. ટી. કરપાત્ર છે. તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે તેથી, તે મશીનરી વિભાગ છે અને કોઈ પણ કલ્પના દ્વારા એવું કહી શકાય નહીં કે આવી જોગવાઈ દ્વારા જે વ્યવહાર વેચાણ નથી તેને વેચાણ તરીકે ગણવામાં આવે છે, કલમ ૬ એ (૧) કર વસૂલવાની સત્તા પ્રદાન કરતી નથી જે વિધાનસભા અન્યથા વસૂલ કરી શકતી નથી.

૮.૭.એડવોકેટ જનરલ શ્રી ત્રિવેદીએ (૧૯૮૬) ૨ એસ. સી. સી. ૪૮૬ (પેરા ૧ થી ૩, ૭ થી ૧૧, ૧૪ થી ૧૯) માં નોંધાયેલા સોધી ટ્રાન્સપોર્ટ કંપની અને અન્યો વિરુદ્ધ યુ. પી. રાજ્ય અને અન્યોના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર ઘણો આધાર રાખ્યો છે.

૮.૮.એડવોકેટ જનરલ શ્રી ત્રિવેદીએ એ. આઈ. આર. ૧૯૬૨ એસ. સી. ૧૦૫૨ માં નોંધાયેલા ઈઝર અહમદ ખાન અને ઓ. આર. એસ. વિ. ભારત સંઘ અને ઓ. આર. ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયના પેરા ૧૬, ૨૫ થી ૨૯ અને ૩૪ પર પણ આધાર રાખ્યો છે.

૮.૯.એડવોકેટ જનરલા શ્રી ત્રિવેદીએ જહોનસન માથે કેમિકલ્સ ઇન્ડિયા પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિ. ના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર પણ ઘણો આધાર રાખ્યો છે. મહારાષ્ટ્ર રાજ્યએ ૨૦૧૫ની રિટ પિટિશન નંબર ૭૪૦૦માં રજૂઆત કરી હતી.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં બોમ્બે હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે કલમ ૬એ (૧) ને મશીનરી વિભાગ તરીકે ધ્યાનમાં લીધી છે અને જોગવાઈ વસૂલવાની નહીં.ઉપરોક્ત રજૂઆત કરીને, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કલમ ૬એ (૧) બંધારણીય રીતે માન્ય છે અને આરોપ મુજબ બંધારણની કલમ ૧૪ અને ૧૯ની એન્ટ્રી ૯૨એનું ઉલ્લંઘન કરતી નથી.

૮.૧૦.એડવોકેટ જનરલા શ્રી ત્રિવેદીએ રજૂઆત કરી છે કે વર્તમાન કેસમાં અરજદારે તેમના કેસના સમર્થનમાં "એફ" ફોર્મ રજૂ કર્યા હતા કે રાજ્યની બહારના વ્યવહારો વેચાણ દ્વારા ન હતા.જોકે તપાસમાં જાણવા મળ્યું છે કે "એફ" ફોર્મ નકલી છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અરજદાર એ વાત પર વિવાદ કરી રહ્યો નથી કે જે "એફ" ફોર્મ જમા કરવામાં આવ્યા હતા તે નકલી હતા.તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે, એકવાર અરજદાર દ્વારા તેમના કેસના સમર્થનમાં રજૂ કરાયેલ "એફ" ફોર્મ કે રાજ્યની બહારના વ્યવહારો વેચાણ ન હતા અને નકલી હોવાનું જાણવા મળ્યું છે અને આમ અરજદાર સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો કે વ્યવહારો વેચાણ ન હતા, તે કિસ્સામાં, અન્ય કોઈ સંભવિતતા હોઈ શકતી નથી અને આવા વ્યવહારોને આંતરરાજ્ય વેચાણ તરીકે ગણવામાં આવે છે

અને/અથવા રાખવામાં આવે છે જેના પર અરજદાર સીએસટી ચૂકવવા માટે જવાબદાર છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, તેથી, આ એવો કેસ નથી કે જેમાં "એફ" ફોર્મ રજૂ ન કરવા પર અરજદારને સી. એસ. ટી. ચૂકવવા માટે જવાબદાર ગણવામાં આવે, વ્યવહારને આંતરરાજ્ય વેચાણ તરીકે ગણવામાં આવે.એડવોકેટ જનરલ શ્રી ત્રિવેદીએ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે અગાઉના વર્ષોમાં ખૂબ જ "એફ" ફોર્મના સંદર્ભમાં, અરજદાર માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ હારી ગયો હતો અને અરજદારને આવા વ્યવહારો પર સી. એસ. ટી. ચૂકવવા માટે જવાબદાર ઠેરવવામાં આવે છે, જેમાંથી, "એફ" ફોર્મ રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા પરંતુ નકલી હોવાનું જણાયું હતું.

ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને, વર્તમાન અરજીને રદ કરવાની વિનંતી કરવામાં આવે છે.

૯.૦ ભારતના વિદ્વાન સહાયક સોલિસિટર જનરલ શ્રી દેવાંગ વ્યાસે એડવોકેટ જનરલ શ્રી કમલ ત્રિવેદી દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને સ્વીકારી છે અને વર્તમાન અરજીને રદ કરવાની વિનંતી કરી છે.

૧૦.૦ સંબંધિત પક્ષોના વિદ્વાન સલાહકારને લાંબા સમય સુધી સાંભળ્યા.

૧૧. આ અદાલતની વિચારણા માટે પહેલો પ્રશ્ન એ છે કે જ્યારે અરજદારે અગાઉ કેન્દ્રીય વેચાણવેરો અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૬એ (૧) ની બંધારણીય માન્યતાને એ. વાય. ૨૦૦૩૦૪ માટે મુકદ્દમાના અગાઉના રાઉન્ડમાં ૨૦૧૧ની વિશેષ દિવાની અરજી નંબર ૩૨૬૨ દ્વારા પડકાર્યો હતો અને અરજદારના વિદ્વાન વકીલે ઉપરોક્ત જોગવાઈની બંધારણીય માન્યતા પર વિસ્તૃત રજૂઆતો કર્યા પછી, તેને પાછી ખેંચી લીધી હતી, તો શું તે અરજદાર મૂલ્યાંકનકાર માટે આગામી આકારણી વર્ષમાં તેને ફરીથી પડકારવા માટે ખુલ્લું છે અને/અથવા આવા સંજોગોમાં ઉચ્ચ અદાલત તેનો ઉપયોગ કરવા માંગે છે કે કેમ. ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ વિવેકાધીન સત્તાઓ?

૧૧.૧.અમાલગામેટેડ કોલફિલ્ડ્સ લિમિટેડ અને અન્ય (ઉપરોક્ત); રાંચી મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન રાંચી અને અન્ય (ઉપરોક્ત); ભારત સંચાર નિગમ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) અને જેપોર સુગર કંપની લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયો પર આધાર રાખનાર અરજદાર વતી કેસ છે કે કરવેરાની બાબતમાં રેસ જ્યુડિકાટા અથવા રચનાત્મક રેસ જ્યુડિકાટાનો પ્રતિબંધ લાગુ થશે નહીં, કારણ કે દર વર્ષે કર ચૂકવવાની જવાબદારી અલગ અને વિશિષ્ટ જવાબદારી છે; તે દર વર્ષે કાર્યવાહીના વિવિધ કારણો પર આધારિત છે.અરજદાર વતી એવો પણ કેસ છે કે જેપોર સુગર કંપની લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે આપેલા ચુકાદા મુજબ,

રાહતને નકારી કાઢવી ન્યાયી અને યોગ્ય રહેશે નહીં, જે અન્યથા આકારણીદારને રચનાત્મક ચુકાદાના આધારે બાકી છે. અરજદાર-કરદાતા વતી એવો પણ કેસ છે કે "ઔચિત્ય" અથવા "ફોરમ શોપિંગ" ના આધારે અરજી પર કોઈ પ્રતિબંધ નથી કારણ કે રેસ જ્યુડિકાટા અથવા રચનાત્મક રેસ જ્યુડિકાટાનો પ્રતિબંધ વિવિધ મૂલ્યાંકન સમયગાળાના સંદર્ભમાં પ્રતિબંધિત નહીં કરે.

૧૧.૨.બીજી બાજુ, રાજ્ય વતી એવો કેસ છે કે વર્તમાન કેસમાં એ. વાય. ૨૦૦૩-૦૪ માટે મુકદ્દમાના અગાઉના રાઉન્ડમાં, ૨૦૧૧ની વિશેષ દિવાની અરજી નં. ૩૨૬૨ હોવાની અરજીમાં, અરજદારે ખાસ કરીને કાયદાની કલમ ૬એ (૧) ની બંધારણીય માન્યતાને પડકાર્યો હતો અને અરજદારના વિદ્વાન વકીલે કાયદાની કલમ ૬એ (૧) ની બંધારણીય માન્યતા પર યોગ્યતાઓ પર વિસ્તૃત રજૂઆત કરી હતી, જો કે ડિવિઝન બેન્ચ ઉપરોક્ત જોગવાઈઓની બંધારણીય માન્યતાના સંદર્ભમાં અરજદારના વિદ્વાન વકીલ વતી કરવામાં આવેલી રજૂઆતથી સંતુષ્ટ ન હતી, અને ત્યારબાદ માત્ર અરજદારના વિદ્વાન વકીલે કાયદાની કલમ ૬ એ (૧) ની માન્યતાને પડકારતી અરજી પર દબાણ કર્યું ન હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, તેથી કાયદાની કલમ ૬એ (૧) ની બંધારણીય માન્યતાને પડકારતી હાલની અરજીને ફરીથી ધ્યાનમાં લેવામાં નહીં આવે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, તેથી, ઉપરોક્ત તથ્યો અને કેસના

સંજોગોમાં, અહીં ઉલ્લેખિત અરજદારના વિદ્વાન વકીલ વતી બારમાં ટાંકવામાં આવેલા નિર્ણયો હાથ પરના કેસની હકીકતોને લાગુ પડશે નહીં.

૧૧.૩.કાયદાની કલમ ૬ એ (૧) ની માન્યતાને ફરીથી પડકારવાના સંદર્ભમાં વર્તમાન અરજીની મનોરંજનક્ષમતાના સંદર્ભમાં ઉપરોક્ત વાંધા પર સંબંધિત પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા.

૧૧.૪.શરૂઆતમાં, એ નોંધવું જરૂરી છે કે એ. વાય. ૨૦૦૩૦૪ માટેના મુકદ્દમાના અગાઉના રાઉન્ડમાં, અરજદારે ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળની અરજીમાં કાયદાની કલમ ૬એ (૧) ની બંધારણીય માન્યતાને પડકાર્યો હતો, જે ૨૦૧૧ની વિશેષ દિવાની અરજી ૩૨૬૨ હતી. ૨૦૧૧ની ઉપરોક્ત વિશેષ દિવાની અરજી નંબર ૩૨૬૨ના તારીખના આદેશ પરથી એવું જણાય છે કે કાયદાની કલમ ૬એ (૧) ની માન્યતાના પ્રશ્ન પર અરજદારના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા વિસ્તૃત રજૂઆતો કરવામાં આવી હતી, જોકે ડિવિઝન બેન્ચે તારીખના આદેશમાં અવલોકન કર્યું હતું તેમ, ડિવિઝન બેન્ચે કાયદાની કલમ ૬એની માન્યતાના પ્રશ્ન પર આવી રજૂઆત સ્વીકારવા માટે વલણ દર્શાવ્યું ન હતું અને તેથી, અરજદારના વિદ્વાન વકીલે કાયદાની કલમ ૬એની માન્યતાને પડકારવા માટે વિનંતીના સંદર્ભમાં રિટ પિટિશન પર દબાણ કર્યું ન હતું. પરિણામે, ડિવિઝન બેન્ચે ખાસ નિરીક્ષણ કર્યું હતું અને જણાવ્યું હતું કે આ બાબતને

ધ્યાનમાં રાખીને, કાયદાની કલમ ૬એની માન્યતાને પડકારવાની વિનંતી દબાવવામાં આવતી નથી, તેથી તે હદ સુધી રિટ પિટિશન બંધ કરવામાં આવે છે.૨૦૧૧ની સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં.૩૨૬૨ માં પસાર કરાયેલ ૨૪.૩.૨૦૧૧ તારીખની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા પસાર કરાયેલ આદેશ નીચે મુજબ છે:

“સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એપેલેટ ઓથોરિટી, નવી દિલ્હી (ટૂંકમાં, ‘એપેલેટ ઓથોરિટી’) એ ૬ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૦ના રોજ આપેલા આદેશ દ્વારા અરજદાર દ્વારા સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ (ટૂંકમાં, ‘ધ એક્ટ’) ની કલમ ૨૦ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલનો નિર્ણય લીધો હતો.આ અપીલ વેલ્યુ એડેડ ટેક્સ ટ્રિબ્યુનલ, અમદાવાદ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ સામે કરવામાં આવી હતી.

અપીલીય સત્તામંડળે કાયદાની કલમ ૬એ અને અન્ય જોગવાઈઓ, કેસની હકીકતો અને સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરીને ૬ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૦ના રોજ તેના આદેશ દ્વારા કરવેરાના લાદાને સમર્થન આપ્યું હતું. એવું લાગે છે કે આ તબક્કે, અરજદારે અપીલ કરવા માટે વિશેષ રજા (સિવિલ) નં.૩૫૭૩૪/૨૦૧૦ માં સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ રજૂઆત કરી હતી.આ અરજી ૧૧ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૧ના રોજ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ હાઈકોર્ટમાં જવાની સ્વતંત્રતા સાથે પાછી ખેંચી લેવામાં આવી હતી.સુપ્રીમ કોર્ટે નિર્દેશ આપ્યો હતો કે જો અરજદાર રિટ

પિટિશન દાખલ કરે છે, તો હાઈકોર્ટ તેના પોતાના ગુણદોષ પર વિચારણા કરી શકે છે.

પ્રથમ અરજદારને સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ ઓથોરિટીઝ સમક્ષ પુરાવા રજૂ કરવાની મંજૂરી આપવા માટે વિનંતી સાથે વર્તમાન રિટ પિટિશનને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવ્યું છે જેથી તે સ્થાપિત કરી શકાય કે માલ આંતરરાજ્ય વેચાણ દ્વારા નહીં પણ માલના આધારે મોકલવામાં આવ્યો હતો. વૈકલ્પિક રીતે, કાયદાની કલમ ૬૨ની માન્યતાને પણ પડકારવામાં આવી છે.

કાયદાની કલમ ૬૨ ની માન્યતાના પ્રશ્ન પર દલીલો કર્યા પછી અને કોર્ટ, પ્રથમ દૃષ્ટિએ, આવી રજૂઆત સ્વીકારવા માટે ઈચ્છુક ન હોવાથી, અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે અરજદાર કાયદાની કલમ ૬૨ ની માન્યતાને પડકારવા માંગશે નહીં. અન્ય રાહત પર, કેસની સુનાવણી થઈ શકે છે.

આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, જ્યારે અમે માનીએ છીએ કે કાયદાની કલમ ૬૨ ની માન્યતાને પડકારવાની વિનંતી દબાવવામાં આવી નથી અને તે હદ સુધી રિટ પિટિશન બંધ છે, ત્યારે અરજદારને યોગ્ય અદાલત સમક્ષ અન્ય વિનંતી કરવાની મંજૂરી આપો.

૧લી એપ્રિલ, ૨૦૧૧ના રોજ વેચાણવેરાની (પ્રવેશ) બાબતોની સુનાવણી કરતી બેન્ચ સમક્ષ રિટ પિટિશન પોસ્ટ કરો.”

૧૧.૫.ત્યારબાદ, હવે ફરીથી વર્તમાન અરજીમાં, અરજદારોએ કાયદાની કલમ ૬એની બંધારણીય માન્યતાને પડકારી છે, જેના પર અગાઉ અરજદારો દ્વારા દબાણ કરવામાં આવ્યું ન હતું.તેથી, આ અદાલતની વિચારણા માટે પૂછવામાં આવેલો એક પ્રશ્ન એ છે કે શું અહીં ઉપર વર્ણવેલ આવી પરિસ્થિતિમાં એટલે કે એકવાર અરજદારોએ ૨૦૧૧ની વિશેષ દીવાની અરજી નંબર ૩૨૬૨માં ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ વિસ્તૃત રજૂઆત કર્યા પછી, કારણ કે કોર્ટ કાયદાની કલમ ૬એની માન્યતાના પ્રશ્ન પર અરજદારો વતી કરવામાં આવેલી રજૂઆતો સ્વીકારવા માટે ઈચ્છુક નહોતી અને ત્યારબાદ જ્યારે અરજદારોએ કાયદાની કલમ ૬એની બંધારણીય માન્યતાને પડકારવા માટે દબાણ કર્યું ન હતું, ત્યારે શું અરજદારોને પછીની કાર્યવાહીમાં કાયદાની કલમ ૬એની માન્યતાનો પ્રશ્ન ફરીથી ઉઠાવવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે.

૧૧.૬.ઉપાધ્યાય અને સહકારીઓ વિરુદ્ધ યુ. પી. રાજ્ય અને અન્યોના કિસ્સામાં, પેરા ૧૧ થી ૧૫ માં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે અને ચુકાદો આપ્યો છે:

૧૧. અરજદાર પાસે વર્તમાન એસ. એલ. પી. માં કોઈ કેસ નથી તે બતાવવાના હેતુથી અમે ઉપરોક્ત ઘટનાઓનું પુનરાવર્તન કર્યું છે. તેઓ

કોઈ પણ સંજોગોમાં હવે ૩૫૧૯૯૬ના ઉચ્ચ ન્યાયાલયના એ જ આદેશને પડકારતા એસ. એલ. પી. પાછી ખેંચી લેવાના આદેશને પડકાર આપી શકતા નથી, જે તેમણે એ જ આદેશને પડકારતા દાખલ કર્યો હતો.વિશેષ રજા અરજી પાછી ખેંચી લીધા પછી તે જ આદેશને અદાલતની પરવાનગી મેળવ્યા વિના ફરીથી પડકારવાની મંજૂરી નથી, પછીથી ફરીથી વિશેષ રજા માટે જવાની સ્વતંત્રતા સાથે.

૧૨. ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતને દાવાના ક્ષેત્રમાં એક નિયમ તરીકે સામેલ કરવામાં આવ્યો છે.સિવિલ પ્રોસિજર કોડનો આદેશ ૨૩, નિયમ ૧ દાવો પાછો ખેંચવા અથવા દાવાના ભાગને છોડી દેવા સાથે સંબંધિત છે.ઉપનિયમ (૩) કહે છે કે અદાલત અમુક આકસ્મિક પરિસ્થિતિઓમાં આવા દાવાના વિષયના સંદર્ભમાં નવો દાવો દાખલ કરવાની સ્વતંત્રતા સાથે દાવામાંથી પીછેહઠ કરવાની મંજૂરી આપી શકે છે.ઉપનિયમ (૪) આ રીતે વાંચે છે:

૧. "(૪) જ્યાં ફરિયાદી

(એ) પેટા નિયમ (૧) હેઠળ કોઈ દાવો અથવા દાવાનો ભાગ છોડી દે છે, અથવા

(બી) પેટા નિયમ (૩) માં ઉદ્દેખિત પરવાનગી વિના દાવો અથવા દાવાના ભાગમાંથી પાછી ખેંચી લેવી,

અદાલત ચુકવે તેવા ખર્ચ માટે તે જવાબદાર રહેશે અને આવી વિષયવસ્તુ અથવા દાવાના આવા ભાગના સંબંધમાં કોઈ નવો દાવો દાખલ કરવાથી બાકાત રહેશે.

૧૩. નવો દાવો દાખલ કરવા માટે ઉપરોક્ત પ્રતિબંધ જાહેર નીતિ પર આધારિત છે. આ અદાલતે જાહેર નીતિના ઉપરોક્ત નિયમને બંધારણની કલમ ૨૨૬ (સરગુજા પરિવહન સેવા વિરુદ્ધ રાજ્ય પરિવહન અપીલ ટ્રિબ્યુનલ, ગ્વાલિયર (૧૯૮૭) ૧ એસ. સી. સી. ૫ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રને લાગુ પાડ્યો છે: (એઆઈઆર ૧૯૮૭ એસસી ૮૮). રિટ અધિકારક્ષેત્રમાં તેને અપનાવવાનું કારણ એ છે કે ઘણી વાર એવું બને છે, જ્યારે અરજદાર અથવા તેના વકીલને લાગે છે કે કોર્ટ થોડા સમય માટે સુનાવણી કર્યા પછી રિટ પિટિશન સ્વીકારવાનો આદેશ પસાર કરે તેવી શક્યતા નથી, ત્યારે અરજદાર અથવા તેના વકીલ દ્વારા નવી રિટ પિટિશન દાખલ કરવાની પરવાનગી લીધા વિના તેને પાછી ખેંચવાની મંજૂરી આપવા વિનંતી કરવામાં આવે છે. જે અદાલત અરજી સ્વીકારવા માટે તૈયાર નથી, તે સામાન્ય રીતે નવી અરજી દાખલ કરવાની સ્વતંત્રતા આપશે નહીં, જ્યારે કે તે અરજી પાછી ખેંચવાની મંજૂરી આપવા માટે સંમત થઈ શકે છે. જ્યારે એકવાર સંબંધિત પક્ષ દ્વારા હાઈકોર્ટમાં દાખલ કરાયેલી રિટ પિટિશન પાછી ખેંચી લેવામાં આવે છે ત્યારે તેને રિટ પિટિશનમાં પસાર કરાયેલા આદેશ સામે અપીલ દાખલ કરવાથી બાકાત

રાખવામાં આવે છે કારણ કે તેને હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશથી વ્યથિત પક્ષ તરીકે ગણી શકાય નહીં. જો એમ હોય તો, તે ફરી એકવાર તે જ કારણ માટે નવી અરજી દાખલ કરી શકશે નહીં. ઇ. એસ. વેંકટરમેયા, જે. (તે સમયે વિદ્વાન મુખ્ય ન્યાયાધીશ તરીકે) ના નીચેના અવલોકનો અહીં ટાંકવામાં આવે છે. આકાશવાણીના દર): "અમારો મત છે કે સંહિતાના આદેશ ૨૩ના નિયમ ૧ અંતર્ગતનો સિદ્ધાંત રિટ પિટિશન પાછી ખેંચવાના કેસોમાં પણ ન્યાયના વહીવટના હિતમાં લાગુ થવો જોઈએ, ન્યાયિક કાયદાના આધારે નહીં પરંતુ ઉપર સમજાવ્યા મુજબ જાહેર નીતિના આધારે. તે વાદીને બેન્ચહન્ટિંગ ચુકિતઓમાં સામેલ થવાથી પણ નિરુત્સાહિત કરશે. કોઈ પણ સંજોગોમાં આવા કેસમાં અરજદારને બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ ફરી એકવાર હાઈકોર્ટના અસાધારણ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપવાનું કોઈ વાજબી કારણ નથી. જ્યારે નવી રિટ પિટિશન દાખલ કરવાની પરવાનગી વિના હાઈકોર્ટમાં દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ પિટિશનને પાછી ખેંચવી એ બંધારણની કલમ ૩૨ હેઠળ દાવો અથવા અરજી જેવા અન્ય ઉપાયોને પ્રતિબંધિત કરી શકશે નહીં કારણ કે આવી ઉપાડ એ ફરીથી ન્યાયિક કાર્યવાહી સમાન નથી, બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળનો ઉપાય અરજદાર દ્વારા રિટ પિટિશનમાં કાર્યવાહીના કારણના સંદર્ભમાં ત્યજી

દેવામાં આવ્યો હોવાનું માનવું જોઈએ જ્યારે તે આવી પરવાનગી વિના તેને પાછી ખેંચે છે.

૧૪. અલબત્ત તેમના લોર્ડશીપ્સે ઉમેર્યું હતું કે ઉપરોક્ત નિયમ વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતા સાથે સંકળાયેલી રિટ અરજીઓને લાગુ પડતો નથી "કારણ કે આવો કેસ સંપૂર્ણપણે અલગ પાયા પર ઊભો છે".

૧૫. અમને કોઈ શંકા નથી કે જાહેર નીતિનો ઉપરોક્ત નિયમ, આ જ તર્ક માટે, બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી વિશેષ રજા અરજીઓને પણ લાગુ થવો જોઈએ. અન્યથા પણ, ૩૫૧૯૯૮ના રોજ હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે પસાર કરેલો આદેશ ગુણદોષ પર હસ્તક્ષેપની બાંહેધરી આપતો નથી કારણ કે હાઈકોર્ટના વિદ્વાન ન્યાયાધીશોએ તમામ સંબંધિત તથ્યોને ધ્યાનમાં લીધા છે અને સાચા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા છે.

૧૧.૭.અવિનાશ નાગરા વિરુદ્ધ નવોદય વિધાલય સમિતિ અને અન્ય (૧૯૯૭) ૨ એસ. સી. સી. ૫૩૪ માં નોંધાયેલા કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે જ્યાં સેવાની સમાપ્તિના આદેશને પડકારતી પ્રથમ રિટ અરજીને અદાલત દ્વારા બીજી રિટ અરજી દાખલ કરવાની સ્વતંત્રતા આપ્યા વિના પાછી ખેંચી લેવામાં આવી હતી, ત્યાં તે જ હેતુ માટેની બીજી રિટ અરજી

રચનાત્મક અદાલતી કાયદાના આધારે જાળવવા યોગ્ય નથી.પેરા ૧૩ માં,
માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“૧૩.ઉચ્ચ ન્યાયાલય પણ તેના નિષ્કર્ષમાં સાચું હતું કે બીજી રિટ
અરજી જાળવવા યોગ્ય નથી કારણ કે રચનાત્મક ન્યાયનો સિદ્ધાંત લાગુ
થઈ શકે છે.તેમણે પ્રથમ વખત રિટ પિટિશન દાખલ કરી હતી પરંતુ
બીજી રિટ પિટિશન દાખલ કરવાની સ્વતંત્રતા સાથે કોર્ટની પરવાનગી
વિના તેને પાછી ખેંચી લીધી હતી જે રદ કરવામાં આવી હતી.તેથી,
બીજી રિટ પિટિશન જાળવવા યોગ્ય નથી કારણ કે હાઈકોર્ટ દ્વારા
ધારવામાં આવ્યું છે કે તે કાયદાના સાચા સિદ્ધાંતને લાગુ કરે છે.આમ
ધ્યાનમાં લેવામાં આવે તો આપણને દખલગીરી માટેની અપીલમાં કોઈ
યોગ્યતા મળતી નથી.”

૧૧.૮.પેરા ૨૨માં મુર્તુજખાન જોરાવરખાન બાબી (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં, જ્યારે
અરજદારને પછીની અરજીમાં કાયદાની સંબંધિત જોગવાઈઓની બંધારણીય
માન્યતાને ફરીથી પડકારવાની મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી, ત્યારે પેરા
૨૨માં ડિવિઝન બેન્ચે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

૨૨. હજુ પણ એક વધુ આધાર છે જેના પર અરજદારના કહેવા પર કાયદાની સંબંધિત જોગવાઈઓની બંધારણીય માન્યતાને પડકારવા પર આ રિટ પિટિશનમાં પ્રતિબંધ છે.અરજદાર આદેશની રિટ માંગે છે જે અલબત્ત રિટ અથવા અધિકારની રિટ નથી પરંતુ કોર્ટની વિવેકબુદ્ધિ માટે બાબતનો નિયમ છે.તે પ્રકારની વિશેષાધિકાર રિટ પર વિવેકબુદ્ધિની ઘણી બાબતો ઊભી થઈ શકે છે જે કોર્ટને વિલંબ સાથે અથવા સંભવતઃ પક્ષકારોના વર્તન સાથે સંકળાયેલી બાબતોની મંજૂરીને રોકવા માટે પ્રેરિત કરી શકે છે (બોમ્બે મ્યુનિસિપાલિટી વિ. એડવાન્સ બિલ્ડર્સ એઆઈઆર ૧૯૭૨ એસસી ૭૯૩ પાનું ૮૦૦ જુઓ).હવે, અગાઉ જણાવ્યા મુજબ અરજદારે અગાઉ આ અદાલતમાં ૧૯૬૬ની વિશેષ દિવાની અરજી નંબર ૪૨૫ દાખલ કરી હતી.તે વિવાદમાં નથી કે ઉપરોક્ત રિટ અરજીમાં સમગ્ર કાયદાની માન્યતાને અન્ય બાબતોની સાથે પડકારવામાં આવી હતી.નિયમના મુદ્દા પર પ્રતિવાદીઓ હાજર થયા અને સોગંદનામા દાખલ કર્યા અને યોગ્યતા પર અરજીનો વિરોધ કર્યો.આખરે અરજી પાછી ખેંચી લેવામાં આવી હતી અને જે અદાલતે પાછી ખેંચવાની મંજૂરી આપી હતી તેણે બોલવાનો આદેશ આપ્યો હતો.આ આદેશ નીચેની શરતોમાં હતો:

અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી કે. જી. વખારિયાએ જણાવ્યું હતું કે આ અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલો એકમાત્ર મુદ્દો બોમ્બે

ટાઉન પ્લાનિંગ એક્ટ, ૧૯૫૪ની જોગવાઈઓની માન્યતા સાથે સંબંધિત છે અને તે મુદ્દો પહેલેથી જ સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયો દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યો હોવાથી અરજીમાં કંઈ જ બચ્યું નથી.તેથી તે અરજી પાછી ખેંચી લે છે અને તે મુજબ અરજી પાછી ખેંચી લેવામાં આવે છે.અરજીના ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ આપવામાં આવશે નહીં.

કાયદાની નજરમાં ઉપરોક્ત રિટ અરજી પાછી ખેંચવાનું પરિણામ એ હતું કે તે ગુણદોષના આધારે ફગાવી દેવામાં આવી હતી, જોકે અરજદાર દ્વારા અથવા તેના વતી આપવામાં આવેલી છૂટછાટના આધારે કે સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયોને ધ્યાનમાં રાખીને કાયદાની બંધારણીય માન્યતાનો પ્રશ્ન હવે ખુલ્લો રહ્યો ન હતો.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો પીછેહઠ દ્વારા બરતરફીની અસર એ હતી કે આ અધિનિયમ હેઠળ પ્રતિવાદીઓની કાર્યવાહી સામે અરજદારનો પડકાર એ આધાર પર હતો કે ઉપરોક્ત અધિનિયમ પોતે જ અધિકારથી બહાર હતો, જે તેની પોતાની છૂટછાટના આધારે આ અદાલતના પ્રતિકૂળ નિર્ણય દ્વારા તારણ કાઢ્યું હતું.અરજીમાં દર્શાવ્યા મુજબ અરજદારનો કેસ એવો નથી કે તેના વકીલ દ્વારા ખોટી રીતે છૂટછાટ આપવામાં આવી હતી.ખરેખર આવી દલીલ એ દ્રષ્ટિકોણથી ઉઠાવી શકાતી ન હતી કે અમે સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાના વ્યાપક દાયરાને ધ્યાનમાં લીધી છે અને તેથી તે યોગ્ય રીતે ઉઠાવવામાં આવી હતી.આ સંજોગોમાં એક જ કાયદા હેઠળ પ્રતિવાદીઓની કાર્યવાહી

સામે નિર્દેશિત અને સમાન આધારોના આધારે વર્તમાન અરજીમાં અરજદારોની ફરિયાદને રેઝ જુડિકેટના સામાન્ય સિદ્ધાંતો દ્વારા અથવા ઓછામાં ઓછા રેઝ જુડિકેટના સિદ્ધાંત અંતર્ગતના સિદ્ધાંતો દ્વારા પ્રતિબંધિત કરવામાં આવે છે, એટલે કે મુકદ્દમામાં અંતિમતા હોવી જોઈએ અને તે જ કારણ અથવા બાબતના સંદર્ભમાં વ્યક્તિને બે વાર પરેશાન ન કરવી જોઈએ.કોઈ પણ સંજોગોમાં, અરજદારે પોતાની આંખો ખુલી રાખીને આ જ અદાલતમાં શરૂ કરવામાં આવેલી અગાઉની રિટ કાર્યવાહીને આરક્ષણ વિના છોડી દીધી છે અને યોગ્ય ચર્ચા કર્યા પછી તેને હવે પાંચ વર્ષના અંતરાલ પછી દોરી ઉપાડવા અને તે જ મુદ્દાને ફરીથી શરૂ કરવા માટે નવી કાર્યવાહી શરૂ કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી જે તેણે અગાઉની કાર્યવાહીમાં સ્પષ્ટપણે છોડી દીધો હતો.તેમણે કાયદાની મશીનરીને ગતિમાં મૂકી દીધી હતી પરંતુ ગંભીરતાપૂર્વક તેને અચાનક અટકાવી દીધી હતી, ખરેખર સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયોને જાહેર શ્રદ્ધાંજલિમાં તેને મધ્યપ્રવાહમાં છોડી દીધી હતી.તેમને ઘણા વર્ષો પછી હવે તેને ફરી શરૂ કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી અને એવું કહેતા સાંભળી શકાય છે કે તેમની અગાઉની ઘોષણા છતાં તેઓ હજુ પણ આ મુકદ્દમામાં એ જ મુદ્દો ઉઠાવવાનું ચાલુ રાખવા માંગે છે.અદાલતોને વિશેષાધિકાર રિટ પર ખસેડવામાં આવે છે તે મૃત ઘોડાને ચાબુક મારવા અથવા પહેલેથી જ આરામ કરવા માટે મૂકવામાં આવેલા ભૂતને

પુનર્જીવિત કરવા માટેનું મંચ નથી.ત્રિલોકચંદ મોતીચંદ વિરુદ્ધ એચ. બી. મુન્શી એ. આઈ. આર. ૧૯૭૦ એસ. સી. ૮૯૮ માં કલમ ૩૨ હેઠળની કાર્યવાહીમાં પરિત્યાગના સિદ્ધાંતને સ્પષ્ટપણે લાગુ કરવામાં આવ્યો છે અને તેને માન્યતા આપવામાં આવી છે અને તે કેસમાં અરજદારને રાહત આપવાનો ઈનકાર કરવામાં આવ્યો હતો (જો કે તે આંદોલન કરી રહ્યો હતો તે મુદ્દો એક અલગ કેસમાં આપવામાં આવેલા સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય દ્વારા તેની તરફેણમાં આવરી લેવામાં આવ્યો હતો).આ આધાર પર કે કલમ ૨૨૬ હેઠળ તેમની રિટ અરજીમાં ઉચ્ચ ન્યાયાલયના પ્રતિકૂળ નિર્ણય પછી તેમણે અપીલ દ્વારા સર્વોચ્ચ અદાલતનો દરવાજો ખખડાવ્યો ન હતો, પરંતુ ઘણા વર્ષો પછી સીધા જ સર્વોચ્ચ અદાલતમાં જવાનું પસંદ કર્યું હતું, જ્યારે તેમના કરતાં વધુ સાહસિક વ્યક્તિને તેમના બદલામાં એક અનુકૂળ નિર્ણય મળ્યો હતો, જે દરમિયાન ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષની તેમની રિટ અરજીમાં અરજદાર દ્વારા વિનંતી કરવામાં આવી ન હતી (હિદાયતુલ્લા સી. જે. સેન્ટ પૃષ્ઠ ૮૦૨ અને ૮૦૩ નો નિર્ણય જુઓ).સર્વોચ્ચ અદાલતે તે કેસમાં જે સિદ્ધાંત પર કાર્યવાહી કરી હતી તે વર્તમાન કેસમાં જે પરિસ્થિતિ ઊભી થાય છે તેને અનુકૂળ રીતે અને વધુ બળ સાથે લાગુ થશે.તેથી અમારો અભિપ્રાય છે કે તે આધાર પર પણ કાયદાની બંધારણીય માન્યતાને પડકારતા અરજદારો નિષ્ફળ થવા જોઈએ.

૧૧.૯.૬૯, જ્યાં સુધી અમલગેમેટેડ કોલકલ્ક્સ લિમિટેડ અને અન્ય (ઉપરોક્ત) કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર નિર્ભરતાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી એ નોંધવું જરૂરી છે કે હકીકતો પર ઉપરોક્ત નિર્ણય હાથ પરના કેસની હકીકતોને લાગુ પડશે નહીં.ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ખાસ નિરીક્ષણ કર્યું છે અને ચુકાદો આપ્યો છે કે, કલમ ૩૨ અથવા કલમ ૨૨૬ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ અરજીઓને રેઝ જુડિકેટાનો સામાન્ય સિદ્ધાંત લાગુ પડે છે.જો કે, ત્યારબાદ આ રીતે અવલોકન કરીને અને માન્ય સર્વોચ્ચ અદાલતને જણાવ્યું કે વર્તમાન કાર્યવાહીમાં નોટિસની માન્યતા સામેનો હુમલો અગાઉના પ્રસંગે ઉઠાવવામાં આવેલા આધારોથી અલગ અને અલગ આધારો પર આધારિત છે અને તે ખાસ રીતે જાણવા મળ્યું હતું કે અગાઉના પ્રસંગે જે આધારની વિનંતી કરવામાં આવી હતી તે અન્ય સ્વરૂપમાં અદાલત સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યો ન હતો અને તે પછીથી જે આધારની વિનંતી કરવામાં આવી હતી તે સંપૂર્ણપણે અલગ હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું અને જણાવ્યું હતું કે ઉચ્ચ અદાલતે ન્યાયિક/રચનાત્મક ન્યાયના આધાર પર અનુગામી અરજીને ફગાવી દેવી જોઈએ નહીં.માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પરિચ્છેદ ૨૩ અને ૨૪માં કરેલા નિરીક્ષણોનો ઉલ્લેખ કરવો જરૂરી છે, જે નીચે મુજબ છે:

૨૩. આ પ્રશ્નને ધ્યાનમાં લેતા, કોઈ ચોક્કસ વર્ષ માટે જવાબદારી અંગેના કોઈપણ વિવાદમાં સીધા અને નોંધપાત્ર રીતે ઉદ્ભવતા કાયદાના પ્રશ્નો પરના નિર્ણય અને આકસ્મિક રીતે અથવા કોલેટરલ રીતે ઉદ્ભવતા કાયદાના પ્રશ્નો વચ્ચે તફાવત કરવો જરૂરી હોઈ શકે છે, જેમ કે લોર્ડ રેડકિલફે પોતે સોસાયટી ઓફ મેડિકલ ઓફિસર્સ ઓફ હેલ્થ, ૧૯૬૦ એસી ૧૫૫ ના કિસ્સામાં અવલોકન કર્યું છે કે કાયદો સ્થાપિત કરવાના કાનૂની નિર્ણયોની અસર એક અલગ બાબત હશે.દાખલા તરીકે, જો કરવેરાના કાયદાની માન્યતા પર કરદાતાના દ્વારા મહાભિયોગ કરવામાં આવે છે, જેને કોઈ ચોક્કસ વર્ષ માટે કર ચૂકવવા માટે કહેવામાં આવે છે અને આ બાબતને ઉચ્ચ અદાલતમાં લઈ જવામાં આવે છે અથવા આ અદાલત સમક્ષ લાવવામાં આવે છે અને એવું માનવામાં આવે છે કે કરવેરાનો કાયદો માન્ય છે, તો એવું માનવું સરળ નહીં હોય કે આ મૂળભૂત અને ભૌતિક મુદ્દા પરનો નિર્ણય પછીના વર્ષ માટે કરદાતાની વિરુદ્ધ અદાલત તરીકે કામ કરશે નહીં.જો કે, તે એક એવી બાબત છે જેના પર વર્તમાન કેસમાં ચોક્કસ અભિપ્રાય ઉચ્ચારવો અમારા માટે બિનજરૂરી છે.આ સંબંધમાં, એ ઉમેરવું સુસંગત રહેશે કે જો કાયદાના મુદ્દા પર આ અદાલતનો સીધો નિર્ણય પછીના વર્ષ માટે વિવાદમાં અદાલત વિરુદ્ધ કાર્યવાહી તરીકે કામ ન કરે, તો પણ, કલમ ૧૪૧ હેઠળ, આવા નિર્ણયની અસર માત્ર તેના પક્ષો પર જ નહીં, પરંતુ

ભારતમાં તમામ બાબતો પર પણ બંધનકર્તા અસર પડશે, જેમાં આ અદાલત દ્વારા કાયદો જાહેર કરવામાં આવ્યો છે. આવા નિર્ણય માટે રેઝ જુડિકાટોની લાગુ પડવાની બાબતનો પ્રશ્ન આમ માત્ર શૈક્ષણિક મહત્વનો વિષય હશે.

૨૪. વર્તમાન અપીલમાં, અમારા નિર્ણય માટે સીધો જે પ્રશ્ન ઊભો થાય છે તે છે: શું રચનાત્મક ન્યાયનો સિદ્ધાંત કલમ ૩૨ અથવા Art. ૨૨૬ હેઠળની અરજીઓને લાગુ પડે છે જ્યાં ઉઠાવવામાં આવેલો વિવાદ આ અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા અગાઉના વિવાદમાં સામેલ વર્ષ કરતાં અલગ વર્ષના સંબંધમાં છે? અમે અગાઉના પ્રસંગે અપીલકર્તાઓ વિરુદ્ધ આ અદાલત દ્વારા ખરેખર નક્કી કરવામાં આવેલા મુદ્દાઓની નોંધ લીધી છે (અમલગેમેટેડ કોલકલ્ક્સ લિમિટેડ, ૧૯૬૨૧ એસસીઆર ૧ દ્વારા: (એઆઈઆર ૧૯૬૧ એસસી ૬૯૪)). જે મુદ્દાઓ ઉઠાવવાની માંગ કરવામાં આવી હતી તેમાંથી એક મુદ્દો કરના દરને ૨ પાઈથી વધારીને ૯ પાઈ પ્રતિ ટન કરવાની માન્યતાના સ દર્ભમાં હતો; અને આ મુદ્દો અરજીમાં લેવામાં આવ્યો ન હોવાથી અને સંબંધિત સામગ્રી રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ ન હોવાથી, આ અદાલતે તેના પર કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવાનું ટાળ્યું હતું. અપીલકર્તાઓ દલીલ કરે છે કે અગાઉના પ્રસંગે અપીલકર્તાઓને આ મુદ્દો ઉઠાવવાની પરવાનગી આપવાનો ઇનકાર કરતા આ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશનો

અર્થ એ નથી કે આ અદાલતે અપીલકર્તાઓ વિરુદ્ધ ગુણદોષ પર મુદ્દો નક્કી કર્યો છે; તેનો અર્થ એ હોઈ શકે કે અપીલકર્તાઓને આ મુદ્દો પછીથી ઉઠાવવાની સ્વતંત્રતા આપવામાં આવી હતી; પરંતુ અન્યથા પણ, આ મુદ્દાને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો નથી અને તેને રચનાત્મક અદાલત દ્વારા અવરોધિત ન ગણવો જોઈએ. તે નોંધપાત્ર છે કે વર્તમાન કાર્યવાહીમાં નોટિસની માન્યતા સામેનો હુમલો અગાઉના પ્રસંગે ઉઠાવવામાં આવેલા આધારોથી અલગ અને અલગ આધારો પર આધારિત છે. એવું નથી કે અગાઉના પ્રસંગે જે આધારની વિનંતી કરવામાં આવી હતી તે જ કોર્ટ સમક્ષ બીજા સ્વરૂપમાં મૂકવામાં આવે. હવે જે આધારોની વિનંતી કરવામાં આવી છે તે સંપૂર્ણપણે અલગ છે અને તેથી, ઉચ્ચ ન્યાયાલયના નિર્ણયને ત્યારે જ સમર્થન આપી શકાય છે જ્યારે કલમ ૩૨ અથવા કલમ ૨૨૬ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ અરજીઓને રચનાત્મક ન્યાયનો સિદ્ધાંત લાગુ પડે તેવું કહી શકાય. અમારા મતે, સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૧ દ્વારા ઘડવામાં આવેલ રચનાત્મક રેઝ જુડિકાટા એ રેઝ જુડિકાટાનું વિશેષ અને કૃત્રિમ સ્વરૂપ છે, જે સામાન્ય રીતે કલમ ૩૨ અથવા કલમ ૨૨૬ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ અરજીઓને લાગુ થવું જોઈએ નહીં. અમે આ સિદ્ધાંતને વર્તમાન અપીલ પર લાગુ કરવામાં વધુ અનિરક્ષા રાખીશું કારણ કે અમે એવા કિસ્સાઓ સાથે વ્યવહાર કરી રહ્યા છીએ જ્યાં

વિવાદિત કર જવાબદારી વિવિધ વર્ષો માટે હોય.પુનર્વિચાર અદાલતના આધારે અપીલકર્તાઓની અરજીઓને ફગાવી દેવામાં, ઉચ્ચ અદાલતે કોઈ શંકા વિના કલમ ૧૪૧ નો ઉલ્લેખ કર્યો છે, જે હેઠળ આ અદાલત દ્વારા જાહેર કરાયેલો કાયદો ભારતના પ્રદેશની અંદરની તમામ અદાલતો માટે બંધનકર્તા છે.પરંતુ જ્યારે આપણે આ પ્રશ્ન પર વિચાર કરી રહ્યા છીએ કે શું આ અદાલત દ્વારા કોઈ કાયદો સૂચિત રીતે જાહેર કરવામાં આવ્યો છે કે કેમ, ત્યારે આવી ગર્ભિત ઘોષણા બંધનકર્તા હોવા છતાં, આ અદાલત દ્વારા યોગ્ય પ્રસંગે પુનરાવર્તનને આધિન હોવી જોઈએ જ્યાં આ અદાલત સમક્ષ કોઈપણ પક્ષ દ્વારા પ્રશ્નનો મુદ્દો સીધો અને સ્પષ્ટ રીતે ઉઠાવવામાં આવે.તેથી, અમે એવું માનીએ છીએ કે અપીલકર્તાઓને નવી દલીલો ઉઠાવવામાંથી રોકી શકાતા નથી, જેના પર નોટિસની માન્યતા સામે તેમનો પડકાર આધારિત છે.

ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં પણ, એવું ખાસ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે અને એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે જો કરવેરાના કાયદાની માન્યતા પર કરદાતાના દ્વારા મહાભિયોગ કરવામાં આવે છે, જેને કોઈ ચોક્કસ વર્ષ માટે કર ચૂકવવા માટે બોલાવવામાં આવે છે અને આ બાબતને ઉચ્ચ અદાલતમાં લઈ જવામાં આવે છે અથવા આ અદાલત સમક્ષ લાવવામાં આવે છે અને એવું માનવામાં આવે છે કે કરવેરાનો કાયદો માન્ય છે, તો એવું માનવું સરળ નહીં હોય કે આ મૂળભૂત અને

ભૌતિક મુદ્દા પરનો નિર્ણય આગામી વર્ષ માટે કરદાતાની વિરુદ્ધ અદાલત તરીકે કામ કરશે નહીં.

૧૧.૧૦. હવે, જ્યાં સુધી રાંચી મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના કેસમાં નિર્ણય પર નિર્ભરતા અને અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા અન્ય (ઉપરોક્ત) પર આધાર રાખવાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી એ નોંધવું જરૂરી છે કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષના કેસમાં માંગની માન્યતાને ટૂંકમાં પડકારતી અગાઉની અરજીને ફગાવી દેવામાં આવી હતી અને એવું માનવામાં આવે છે કે સંક્ષિપ્ત બરતરફી એ વિવાદનો નિર્ણય લેવા માટે ન્યાયક્ષેત્રની રચના કરતી નથી.અહીં આવી સ્થિતિ નથી.વર્તમાન કેસમાં, અગાઉની અરજીમાં, અરજદારના વિદ્વાન વકીલે કાયદાની કલમ ૬ એ ની બંધારણીય માન્યતા પર વિસ્તૃત રજૂઆતો કરી હતી, જો કે ડિવિઝન બેન્ચે અવલોકન કર્યું હતું કે, કોર્ટ રજૂઆત સ્વીકારવા માટે ઇચ્છુક નહોતી અને ત્યારબાદ જ કલમ ૬એ ની બંધારણીય માન્યતા પર ગુણદોષ પર આદેશ આમંત્રિત કરવાને બદલે, અરજદારના વિદ્વાન વકીલે સીએસટી કાયદાની કલમ ૬એ ની બંધારણીય માન્યતાને પડકારતી અરજી પર દબાણ કર્યું ન હતું.

૧૧.૧૧. તેવી જ રીતે, ભારત સંચાર નિગમ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટનો નિર્ણય પણ હાથ પરના કેસની હકીકતોને લાગુ પડશે નહીં.ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં પણ, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા એવું અવલોકન

કરવામાં આવ્યું છે કે અદાલતો સામાન્ય રીતે કાયદાની અગાઉની ઘોષણા અથવા હકીકતના નિષ્કર્ષને અપનાવશે સિવાય કે ત્યાં કોઈ નવો આધાર આગ્રહ કરવામાં આવે અથવા વાસ્તવિક સ્થિતિમાં ભૌતિક ફેરફાર થાય.વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે અદાલતોએ એક મૂલ્યાંકન વર્ષમાં નિર્ણયમાં વ્યક્ત કરેલા અભિપ્રાયના પક્ષકારોને પછીના વર્ષમાં તે જ અભિપ્રાય માટે પક્ષકારોને શા માટે રાખ્યા છે તે કોઈ પણ ન્યાયિક સિદ્ધાંતને કારણે નથી, પરંતુ પૂર્વવર્તી સિદ્ધાંત અથવા પૂર્વવર્તી મૂલ્યને કારણે છે.વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે જ્યાં પછીના મૂલ્યાંકન વર્ષમાં હકીકતો અને કાયદો સમાન હોય, ત્યાં અર્ધ ન્યાયિક અથવા ન્યાયિક હોય તેવા કોઈ પણ અધિકારીને સામાન્ય રીતે અલગ ટ્રાંઝિકોણ લેવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી.

૧૧.૧૨. જેપોર સુગર કંપની લિમિટેડ (સુપ્રા) ના કેસમાં અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા વિશ્વાસપાત્ર સર્વોચ્ચ અદાલતનો નિર્ણય પણ હાથ પરના કેસની હકીકતોને લાગુ પડશે નહીં.માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષના કેસમાં, મહેસૂલ વતી એવો કેસ હતો કે અનુગામી કાર્યવાહીમાં ઉઠાવવામાં આવેલો મુદ્દો અગાઉ ઉપલબ્ધ હતો અને લેવામાં આવ્યો ન હતો, તેથી કરદાતાને તે જ આધાર ઉઠાવવાની મંજૂરી ન આપી શકાય.હકીકતો પર માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે શોધી કાઢ્યું હતું કે કરદાતાઓને રાહત આપવાનો ઇનકાર કરવો ન્યાયી અને યોગ્ય રહેશે નહીં, જે અન્યથા બાકી હતી, કારણ કે તેઓએ અગાઉ માત્ર

કરવેરાની અનિવાર્યતા અંગેના પ્રશ્ન પર જ ભાર મૂક્યો હતો.વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે તે સાચું છે કે હવે લેવામાં આવેલી અરજી અગાઉ પણ આગળ ધપાવી શકાતી હતી, પરંતુ હકીકત એ છે કે આ કરવામાં આવ્યું ન હતું, તે રાહતને નકારી કાઢવાનો આધાર ન હોવો જોઈએ જે અન્યથા અપીલકર્તાને કારણે છે.આ સંજોગોમાં, ઉપરોક્ત નિર્ણયનો નિર્ણય વર્તમાન કેસની હકીકતોને લાગુ પડશે નહીં.

૧૧.૧૩. જે સિદ્ધાંત પર માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ઉપાધ્યાય એન્ડ કંપની (ઉપરોક્ત), અવિનાશ નાગરા (ઉપરોક્ત) અને મુર્તુજખાન જોરાવરકાહન બાબી (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં ડિવિઝન બેન્ચે તે કેસોમાં અરજી કરી હતી, તે વર્તમાન કેસ જેવી પરિસ્થિતિને અનુકૂળ અને વધુ બળ સાથે લાગુ થશે.અહીં ઉપર અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે અને તે વિવાદમાં નથી કે અગાઉ અરજદારે ૨૦૧૧ની વિશેષ દિવાની અરજી નં.૩૨૬૨ માં કલમ ૬એ (૧) ની બંધારણીય માન્યતાને ખાસ પડકાર્યો હતો, જેમાં અરજદારના વિદ્વાન વકીલે કલમ ૬એની માન્યતા પર વિસ્તૃત રજૂઆતો કરી હતી, જોકે ખંડપીઠે કાયદાની કલમ ૬એની બંધારણીય માન્યતાને પડકારતી અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો સ્વીકારવા તરફ વળ્યું ન હતું અને તે પછી જ અરજદારના વિદ્વાન વકીલે સભાન નિર્ણય લીધો હતો અને કાયદાની કલમ ૬એની બંધારણીય માન્યતાને પડકારવા દબાણ કર્યું ન હતું. એવું લાગે છે કે તે તબક્કે

અરજદારના વિદ્વાન વકીલે કાયદાની કલમ ક્રમે ની બંધારણીય માન્યતાના સંદર્ભમાં ગુણદોષ પર આદેશને આમંત્રિત કરવાનું યોગ્ય માન્યું ન હતું. જો અરજદારના વિદ્વાન વકીલે અરજી પાછી ખેંચી ન હોત અને/અથવા કાયદાની કલમ ક્રમેની બંધારણીય માન્યતાને પડકારતી અરજી પાછી ન લીધી હોત, તો તે કિસ્સામાં, ડિવિઝન બેન્ચે ચોક્કસપણે કાયદાની કલમ ક્રમેની બંધારણીય માન્યતા પર આ બાબતનો નિર્ણય લીધો હોત અને તેના પર પોતાનો ચુકાદો આપ્યો હોત.જો કે, કોર્ટ કાયદાની કલમ ક્રમે ની બંધારણીય માન્યતા પર રજૂઆતો સ્વીકારવા માટે ઈચ્છુક નથી અને તેથી, કાયદાની કલમ ક્રમે ની બંધારણીય માન્યતાના સંદર્ભમાં અરજદાર સામે નિર્ણય લેશે તે સમજ્યા પછી, અરજદારના વિદ્વાન વકીલે સભાન નિર્ણય લીધો અને કાયદાની કલમ ક્રમે ની બંધારણીય માન્યતાને દબાવ્યો નહીં, જેને હવે પડકારવામાં આવ્યો છે.અરજદાર વતી એવો કેસ નથી કે અરજદારના વિદ્વાન વકીલે અગાઉની કાર્યવાહીમાં કાયદાની કલમ ક્રમેની બંધારણીય માન્યતાને ખોટી રીતે અને/અથવા તેમની સંમતિ વિના પડકાર્યો હોય.આ બાબતને અન્ય દ્રષ્ટિકોણથી પણ ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે.આપેલ કેસમાં એવું બની શકે છે કે વાદી કોઈ ચોક્કસ પડકાર સાથે અદાલતનો સંપર્ક કરે અને અદાલત તેની વિરુદ્ધ છે તે સમજ્યા પછી, તે અરજી/પડકાર પાછી ખેંચી શકે છે અને ત્યારબાદ અન્ય બેન્ચ સમક્ષ ખૂબ જ પડકારના સંદર્ભમાં અદાલતનો સંપર્ક કરી શકે છે.ઉપરોક્ત "ફોરમ શોપિંગ" ની સંભાવનાને જન્મ આપશે.ઉપરોક્ત આધાર પર પણ, હાલની અરજી પર વિચાર

કરવાની જરૂર નથી.ઉપરોક્ત તથ્યો અને કેસના સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો અભિપ્રાય છે કે કાયદાની કલમ ૬એની બંધારણીય માન્યતાને પડકારતી અરજદારની વિનંતી પરની વર્તમાન અરજીને ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર નથી.

૧૨.૦. અન્યથા ગુણદોષ પર પણ, અહીં નીચે જણાવેલા કારણોસર, એવું ન કહી શકાય કે કાયદાની કલમ ૬ (એ) (૧) ને ભારતના બંધારણની કલમ ૨૬૯ (૩) અને/અથવા કાયદાની કલમ ૬ એ (૧) ના અધિકાર બહારની ગણી શકાય, જે "વેચાણ" ન હોય તેવા વ્યવહારને "વેચાણ" (માનવામાં આવેલ વેચાણ) તરીકે ગણવામાં આવશે, જેમ કે અરજદારો વતી દલીલ કરવામાં આવી છે.

૧૨.૧. સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૬એ (૧) કલમ ૬ અને કલમ ૬એની સત્તા/બંધારણીય માન્યતાને ધ્યાનમાં લેતી વખતે, સમગ્ર રીતે તેનો સંદર્ભ અને વિચારણા કરવી જરૂરી છે, જે નીચે મુજબ છે:

"૬.આંતરરાજ્ય વેચાણ પર કરવેરાની જવાબદારી:

[(૧) આ અધિનિયમમાં સમાવિષ્ટ અન્ય જોગવાઈઓને આધિન, દરેક વેપારી, કેન્દ્ર સરકાર, સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામા દ્વારા, નિમણૂક કરે તેવી તારીખથી અમલમાં મૂકતા, આવી જાહેરનામાની તારીખથી ત્રીસ દિવસ કરતાં પહેલાં ન હોય તો, આ અધિનિયમ હેઠળ આંતરરાજ્ય

વેપાર અથવા વાણિજ્ય દરમિયાન તેના દ્વારા કરવામાં આવેલા તમામ વેચાણ પર કર ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે.

પરંતુ વેપારી આ અધિનિયમ હેઠળ માલના કોઈપણ વેચાણ પર કર ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે નહીં, જે કલમ ૫ ની પેટા કલમ ૩ ની જોગવાઈઓ અનુસાર ભારતના પ્રદેશની બહાર તે માલની નિકાસ દરમિયાન વેચાણ છે.

(૧અ) વેપારી આંતરરાજ્ય વેપાર અથવા વાણિજ્ય દરમિયાન તેના દ્વારા અસર પામેલા કોઈપણ માલના વેચાણ પર આ અધિનિયમ હેઠળ કર ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે, જો તે વેચાણ તે રાજ્યની અંદર થયું હોત તો યોગ્ય રાજ્યના વેચાણવેરાના કાયદા હેઠળ કોઈ કર (વિક્રેતા કે ખરીદનાર પર) લાદવામાં આવ્યો ન હોત.

[૨] પેટા કલમ (૧) અથવા પેટા કલમ (૧એ) માં સમાવિષ્ટ કંઈપણ સહન ન કરવું, જ્યાં આંતરરાજ્ય વેપાર અથવા વાણિજ્ય દરમિયાન કોઈ પણ માલનું વેચાણ કાં તો એક રાજ્યમાંથી બીજા રાજ્યમાં આવી ચીજવસ્તુઓની અવરજવરનું કારણ બને છે અથવા એક રાજ્યમાંથી બીજા રાજ્યમાં તેમની અવરજવર દરમિયાન આવી ચીજવસ્તુઓમાં માલિકીના દસ્તાવેજોના હસ્તાંતરણ દ્વારા પ્રભાવિત થાય છે, આવી અવરજવર દરમિયાન નોંધાયેલા વેપારીને માલિકીના દસ્તાવેજોના હસ્તાંતરણ દ્વારા અસરગ્રસ્ત કોઈપણ અનુગામી વેચાણ, જો માલ કલમ

૮ની પેટા કલમ (૩) માં ઉલ્લેખિત વર્ણનનો હોય, તો તેને આ અધિનિયમ હેઠળ કરમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવશે. આવા અનુગામી વેચાણને પેટા કલમ હેઠળ કરમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવશે, સિવાય કે વેચાણને અસર કરતો વેપારી નિયત રીતે અને નિયત સમયની અંદર અથવા તે સત્તાધિકારી પૂરતા કારણોસર પરવાનગી આપે તેટલા વધુ સમયની અંદર નિયત સત્તાધિકારીને રજૂ કરે.

(ક) નિયત અધિકારી પાસેથી મેળવેલા નિયત ફોર્મમાં નિયત વિગતો ધરાવતું, જેની પાસેથી માલ ખરીદવામાં આવ્યો હોય તેવા નોંધાયેલા વેપારી દ્વારા યોગ્ય રીતે ભરેલું અને સહી કરેલું પ્રમાણપત્ર; અને (ખ) જો અનુગામી વેચાણ નોંધાયેલા વેપારીને કરવામાં આવે, તો કલમ ૮ની પેટા કલમ (૪) માં ઉલ્લેખિત ઘોષણા;

વધુમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે માલના અનુગામી વેચાણના સંદર્ભમાં કાર્યવાહી પરંતુકના ખંડ (બી) માં ઉલ્લેખિત ઘોષણા અથવા પ્રમાણપત્ર રજૂ કરવાની જરૂર રહેશે નહીં, જો:

(ક) યોગ્ય રાજ્યના વેચાણવેરાના કાયદા હેઠળ આવી ચીજવસ્તુઓના વેચાણ અથવા ખરીદીને સામાન્ય રીતે કરમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવે છે અથવા તે સામાન્ય રીતે ૧ [ત્રણ] ટકાથી ઓછા દરે અથવા કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામા દ્વારા સૂચિત કરવામાં આવે

તેવા ઘટાડાના દરે કલમ ૮ની પેટા કલમ (૧) હેઠળ (પછી ભલે તેને કર અથવા ફી અથવા અન્ય કોઈ નામથી ઓળખવામાં આવે) કરવેરાને આધીન હોય; અને

(બી) આવા અનુગામી વેચાણને અસર કરતો વેપારી અગાઉના પરંતુકમાં ઉલ્લેખિત સત્તામંડળના સંતોષ માટે સાબિત કરે છે કે આવા વેચાણ આ પેટા વિભાગના ખંડ (એ) અથવા ખંડ (બી) માં ઉલ્લેખિત પ્રકૃતિનું છે.

(૩) આ અધિનિયમમાં સમાવિષ્ટ કંઈપણ સહન કર્યા વિના, આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈ પણ વેપારી દ્વારા આવા વેપારી દ્વારા આંતરરાજ્ય વેપાર અથવા વાણિજ્ય દરમિયાન કરવામાં આવેલા કોઈપણ માલના વેચાણના સંદર્ભમાં કોઈપણ અધિકારી, કર્મચારી, કોન્સ્યુલર અથવા રાજદ્વારી એજન્ટને કોઈ કર ચૂકવવાપાત્ર રહેશે નહીં.

(૧) ભારતમાં કોઈ વિદેશી રાજદ્વારી મિશન અથવા વાણિજ્ય દૂતાવાસ; અથવા

(૨) સંયુક્ત રાષ્ટ્રો અથવા અન્ય કોઈ સમાન આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થા, ભારત પક્ષકાર હોય તેવા કોઈ પણ સંમેલન અથવા કરાર હેઠળ અથવા હાલમાં અમલમાં હોય તેવા કોઈ કાયદા હેઠળ વિશેષાધિકારો મેળવવા માટે હકદાર છે, જો આવા અધિકારી, કર્મચારી, રાજદ્વારી પ્રતિનિધિ અથવા રાજદ્વારી પ્રતિનિધિએ પોતાના માટે અથવા આવા મિશન,

વાણિજ્ય દૂતાવાસ, સંયુક્ત રાષ્ટ્ર અથવા અન્ય સંસ્થાના હેતુઓ માટે આવી ચીજવસ્તુઓની ખરીદી કરી હોય.

(જ) પેટા કલમ (૩) ની જોગવાઈઓ આંતરરાજ્ય વેપાર અથવા વાણિજ્ય દરમિયાન કરવામાં આવેલા માલના વેચાણને લાગુ પડશે નહીં, સિવાય કે આવા માલનું વેચાણ કરનાર વેપારી નિયત અધિકારીને નિયત રીતે યોગ્ય રીતે ભરેલું અને સત્તાવાર કર્મચારી, કોન્સ્યુલર અથવા રાજદ્વારી એજન્ટ દ્વારા સહી કરેલ પ્રમાણપત્ર આપે.

૬(૧) જો કોઈ વેપારી દાવો કરે કે તે કોઈ પણ માલના સંબંધમાં આ અધિનિયમ હેઠળ કર ચૂકવવા માટે જવાબદાર નથી, તો તે આધાર પર કે એક રાજ્યમાંથી બીજા રાજ્યમાં આવી માલની અવરજવર તેના દ્વારા તેના વ્યવસાયના અન્ય કોઈ સ્થળે અથવા તેના એજન્ટ અથવા મુદ્દલને ટ્રાન્સફર કરવાને કારણે થઈ હતી, અને વેચાણને કારણે નહીં, તો તે માલની અવરજવર આ રીતે થઈ હતી તે સાબિત કરવાનો બોજ તે વેપારી પર રહેશે અને આ હેતુ માટે તે નિર્ધારિત સમયની અંદર અથવા તે અધિકારી પૂરતા કારણસર તે વધુ સમયની અંદર મૂલ્યાંકન અધિકારીને રજૂ કરી શકે છે. , પરમિટ, વ્યવસાયના અન્ય સ્થળના મુખ્ય અધિકારી અથવા તેના એજન્ટ અથવા કેસ હોય તે રીતે મુખ્ય દ્વારા યોગ્ય રીતે ભરેલી અને હસ્તાક્ષરિત ઘોષણા, જેમાં નિયત અધિકારી પાસેથી

મેળવેલા નિયત ફોર્મમાં નિયત વિગતો હોય, અને સાથે આવી ચીજવસ્તુઓના રવાનગીનો પુરાવો હોય ર [અને જો વેપારી આવી ઘોષણા રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ જાય, તો પછી, આવા માલની અવરજવર આ કાયદાના તમામ હેતુઓ માટે વેચાણના પરિણામે થઈ હોવાનું માનવામાં આવશે].

(૨) પેટા કલમ (૧) હેઠળ વેપારી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી ઘોષણામાં સમાવિષ્ટ વિગતો સાચી છે અને કોઈ આંતરરાજ્ય વેચાણ કરવામાં આવ્યું નથી તેવી તપાસ કર્યા પછી આકારણી અધિકારીને સંતોષ થાય તો તે આ અધિનિયમ હેઠળ વેપારી દ્વારા ચૂકવવાપાત્ર કરની આકારણીના સમયે અથવા તે પહેલાં કોઈપણ સમયે તે અસરનો આદેશ આપી શકે છે અને તે પછી જે માલસામાનની હેરફેર સાથે ઘોષણા સંબંધિત છે તે પેટા કલમ (૩) ની જોગવાઈઓને આધિન આ અધિનિયમના હેતુ માટે આ અધિનિયમના પરિણામ સિવાય અન્યથા કરવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવશે. વેચાણ.

(૩) પેટા કલમ (૨) માં સમાવિષ્ટ કંઈપણ આકારણી અધિકારી દ્વારા નવી હકીકતોની શોધ અથવા ઉચ્ચ અધિકારી દ્વારા પુનરાવર્તનના આધારે આકારણી અધિકારી દ્વારા પુનઃમૂલ્યાંકનને અટકાવશે નહીં કારણ કે આકારણી અધિકારીના તારણો કાયદાની વિરુદ્ધ છે અને આવા

પુનઃમૂલ્યાંકન અથવા પુનરાવર્તન રાજ્યના સામાન્ય વેચાણવેરાના કાયદાની જોગવાઈઓ અનુસાર કરી શકાય છે.”

૧૨.૨.ઉપરોક્તમાંથી, એવું કહી શકાય કે કાયદાની કલમ ૬ એ ચાર્જ કરવાની કલમ છે અને કાયદાની કલમ ૬ એ ને પ્રક્રિયાગત કલમ કહી શકાય.

કાયદાની કલમ ૬ એ સંપૂર્ણ મશીનરીની જોગવાઈ કરે છે, જેના દ્વારા કરદાતાને/વેપારીને તે સાબિત કરવાની પૂરતી તક મળશે કે માલનું હસ્તાંતરણ વેચાણ દ્વારા નથી થતું.એ નોંધવું જરૂરી છે કે જો માલનું પરિવહન રાજ્યની બહાર/એક રાજ્યમાંથી બીજા રાજ્યમાં થાય છે, તો માત્ર બે જ ઘટનાઓ બની શકે છે.કાં તો તે આંતરરાજ્ય વેચાણ દરમિયાન હોય અથવા તે વેચાણ દ્વારા ન હોય, આવી ટ્રાન્સફર ડેપો, શાખા કચેરી, એજન્ટ વગેરેને થઈ શકે છે. જો વેપારીનો અભિપ્રાય હોય કે માલનું હસ્તાંતરણ વેચાણ દ્વારા થતું નથી, તો તે કિસ્સામાં વેપારીએ સંપૂર્ણ વિગતો સાથે "એફ" ફોર્મ જમા કરાવવું જરૂરી છે.તેથી, સંબંધિત વેપારી દ્વારા સંપૂર્ણ વિગતો સાથેનું "એફ" ફોર્મ રજૂ કરવામાં આવતું નથી, તે કિસ્સામાં, એવું કહી શકાય કે ઉપરોક્ત વેપારી અનુસાર, આવી ટ્રાન્સફર વેચાણ દ્વારા થાય છે, અન્યથા આવા વેપારી તેના કેસના સમર્થનમાં સંપૂર્ણ વિગતો સાથે "એફ" ફોર્મ ફાઇલ/સબમિટ કરશે કે ટ્રાન્સફર વેચાણ દ્વારા નથી.કલમ ૬એ નો પ્રારંભિક શબ્દ પોતે જ જણાવે છે કે ". જ્યાં કોઈ વેપારી

દાવો કરે છે કે તે આ અધિનિયમ હેઠળ કર ચૂકવવા માટે જવાબદાર નથી".તેથી, જો વેપારી દાવો કરે છે કે તે કોઈ પણ માલના સંબંધમાં કેન્દ્રીય વેચાણવેરાના કાયદા હેઠળ કર ચૂકવવા માટે જવાબદાર નથી, તો એ આધાર પર કે એક રાજ્યમાંથી બીજા રાજ્યમાં આવી માલની અવરજવર તેના દ્વારા તેના વ્યવસાયના અન્ય કોઈ સ્થળે ટ્રાન્સફર થવાને કારણે થઈ છે, અને વેચાણને કારણે નહીં, તો તે માલની અવરજવર આ રીતે થઈ છે તે સાબિત કરવાનો બોજ તે વેપારી પર રહેશે અને આ હેતુ માટે, તે નિર્ધારિત અધિકારી પાસેથી મેળવેલા નિયત ફોર્મમાં નિર્ધારિત વિગતો, રવાનગીના પુરાવા સાથે મૂલ્યાંકન અધિકારીને રજૂ કરી શકે છે. આવી ચીજવસ્તુઓનું ફોર્મ "એફ".આમ, કલમ ૬એ (૧) વેપારી પર ભાર મૂકે છે.જો વેપારી નિયત અધિકારી પાસેથી મેળવેલી નિયત વિગતો ધરાવતું નિયત ફોર્મ (એફ ફોર્મ) રજૂ કરે છે, તો તે કિસ્સામાં, આવા માલના રવાનગી વગેરેના પુરાવા સાથે, એવું કહી શકાય કે વેપારી દ્વારા પ્રારંભિક બોજ/જવાબદારી દૂર કરવામાં આવે છે અને તે પછી તે સંબંધિત યોગ્ય અધિકારી પર છે કે તે તપાસ કરે અને અન્યથા સાબિત કરે.જો વેપારી આવી ઘોષણા રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ જાય તો જ એવી ધારણા કરવામાં આવે છે કે આવા માલની હેરફેર કેન્દ્રીય આબકારી અધિનિયમના તમામ હેતુઓ માટે વેચાણના પરિણામે કરવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવશે.તેથી, કલમ ૬ એ એક સંપૂર્ણ મશીનરી છે.તેથી, કલમ દ્વારા, એવું ન કહી શકાય કે વિધાનસભા આંતરરાજ્ય વેચાણ પર કર વસૂલવાનો ઇરાદો ધરાવે છે, જે અન્યથા વેચાણ નથી.ઉપર અહીં

અવલોકન કર્યા મુજબ, કલમ ૬ ચાર્જ કરતી કલમ છે અને કલમ ૬એ એક પ્રક્રિયાગત કલમ છે. આ સંજોગોમાં, અરજદાર વતી રજૂઆત કે કલમ ૬ દ્વારા! અને ડીમિંગ જોગવાઈ, તેનો હેતુ વેચાણ પર કર વસૂલવાનો છે, જે અન્યથા વેચાણ નથી, તેનો કોઈ આધાર નથી અને તેને સ્વીકારી શકાતો નથી.

૧૩. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, વધુ ખાસ કરીને, જ્યારે એવું અવલોકન કરવામાં આવે છે અને એવું માનવામાં આવે છે કે કલમ ૬ એ એક ચાર્જ કલમ છે અને કલમ ૬ એ એક પ્રક્રિયાગત કલમ છે અને તેથી, સી. એસ. ટી. અધિનિયમની કલમ ૬ એ (૧) દ્વારા, એવું કહી શકાતું નથી કે ઉપરોક્ત જોગવાઈ દ્વારા, જે વ્યવહાર અન્યથા વેચાણ નથી તેને વેચાણ (માનવામાં આવેલ વેચાણ) તરીકે ગણવામાં આવે છે, એવું કહી શકાતું નથી કે સી. એસ. ટી. અધિનિયમની કલમ ૬ એ (૧) ગેરબંધારણીય છે અને/અથવા ભારતના બંધારણની કલમ ૨૬૮ (૩) અને/અથવા એન્ટ્રી નં. અરજદારો વતી દલીલ કરવામાં આવી હતી તેમ બંધારણની અનુસૂચિ ૭ની સૂચિ ૧ની ૮૨ એ.આ સંજોગોમાં, ગન્નન ડંકર્લી એન્ડ કંપની (મદ્રાસ) લિમિટેડ (સુપ્રા) ના કેસમાં અને ભારત સંચાર નિગમ લિમિટેડ (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયો હાથ પરના કેસની હકીકતોને લાગુ પડશે નહીં.

૧૩.૧ તેવી જ રીતે, ઉપર જણાવેલા અને અહીં ઉપર અવલોકન કરાયેલા કારણો માટે, સી. એસ. ટી. અધિનિયમની કલમ ૬એ હેઠળ સંપૂર્ણ તંત્ર પ્રદાન કરવામાં આવ્યું છે અને તે કલમ ૬એ એક પ્રક્રિયાગત જોગવાઈ છે, જે રજૂ કરે છે કે સી. એસ. ટી. અધિનિયમની કલમ ૬એમાં સુધારો ફોર્મ એફમાં ઘોષણાની ગેરહાજરીમાં "વેચાણ" ની નિર્વિવાદ ધારણા બનાવે છે અને તેથી, ગેરબંધારણીયમાં કોઈ તથ્ય નથી.

૧૪. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉપર જણાવેલા કારણોસર, અરજી નિષ્ફળ જાય છે અને તે જાળવણીપાત્રતાના આધારે અને ગુણદોષના આધારે પણ બરતરફ થવાને પાત્ર છે અને તે મુજબ બરતરફ કરવામાં આવે છે. નિયમ નાબૂદ કરવામાં આવ્યો. કોઈ ખર્ચ નહીં.

સહી/—

(એમ. આર. શાહ, ન્યાયમૂર્તી શ્રી)

સહી/—

(બી. એન. કારિયા, ન્યાયમૂર્તી શ્રી)

વિષય :

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા

ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DI એસસીLAIMER: The translated judgment in vern એસીular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all પ્રએસીtical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.